

LIChAMELIJKE OPVOEDING

KONINKLIJKE VERENIGING VAN LERAREN LIChAMELIJKE OPVOEDING

Topic: Lectoraten bewegen/wetenschap op de hogescholen

Jaargang 93

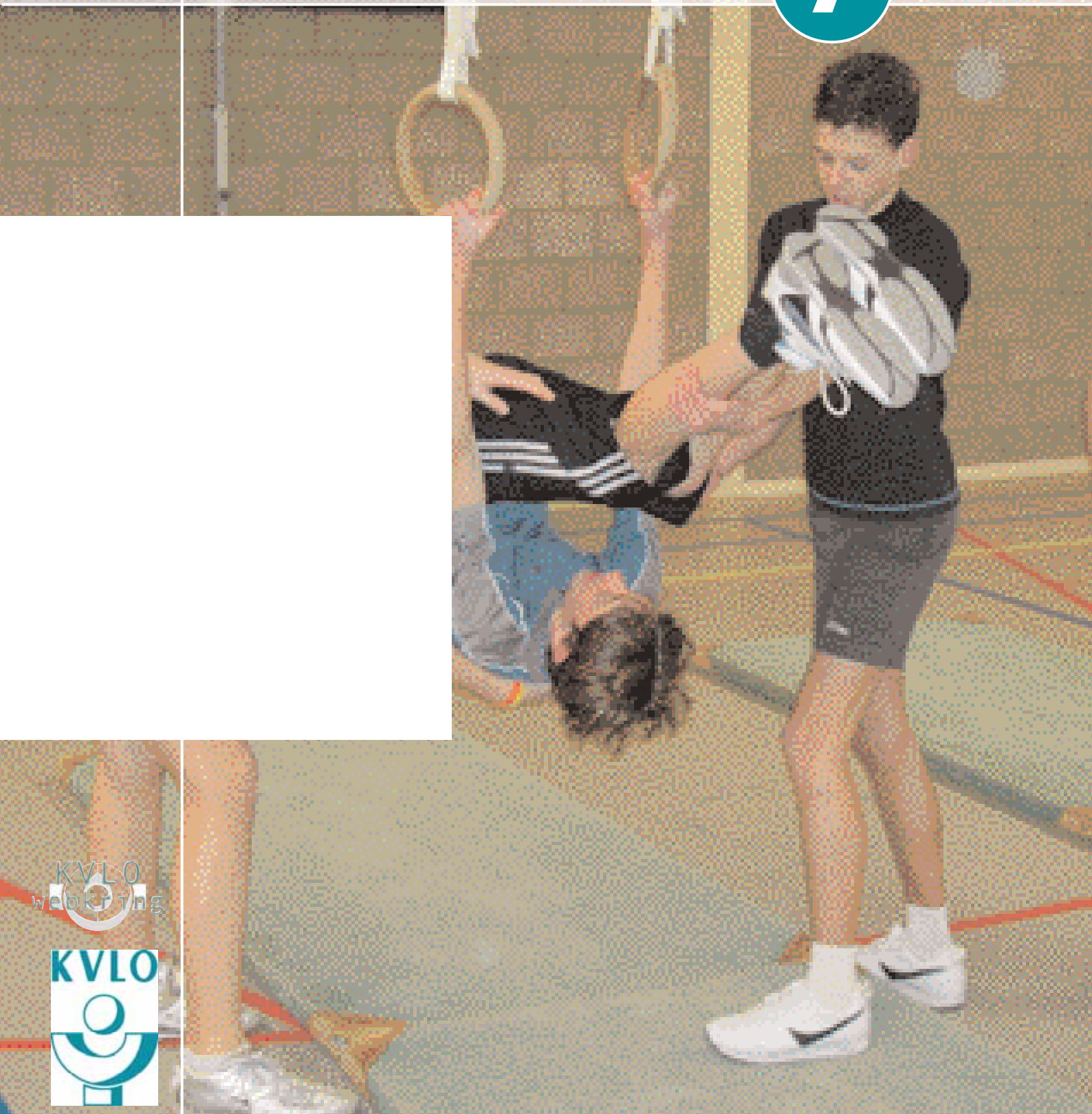
Normbedragen vergoedingen sportaccommodaties

17 juni 2005

Afscheid Jaap van der Blij

Eerste pagina: alliantie OCW en NOC*NSF

7

KVLO
webkring

Brezo Kampen

levert / bedrukt / borduurt

sportkleding
sweaters / t-shirts

met uw schoollogo

Haastlanddijk 22, 8263 AR Kampen

Tel. 038 - 333 15 35 / Fax 038 - 333 10 91

E-mail: brezo@hetnet.nl / Website: www.brezo.nl

Wintersporten met school?

- > Verzorgde reizen naar alle wintersportlanden
- > Van eenvoudig tot luxe
- > Wintersport als werkweek!
- > Het gehele jaar door
- > Vanaf 15 tot 300 personen
- > Vrijplaatsen voor de begeleiders
- > Aandacht voor al uw wensen
- > Ook voor stedenreizen!
- > 25 jaar ervaring!

Bel vandaag nog: 0341-460812

Internet: www.g2-reizen.nl

De Groepsreizen Specialist

Groepsreizen voor scholen en bedrijven

Maatwerk

www.grevink.nl

Kijk op "aktie" voor de nieuwste aanbiedingen.
Vraag een offerteaanvraag via de homepage

in wintersport

Voor een offerte of brochure bel:

Tel: 0341-460180

fax: 0341-431888

e-mail: info@grevink.nl

Grevink

reizebureau
lid SGR

ENTREPRISES
Climbing Walls

EEN KLIMWAND VOOR IEDEREEN

- Grootste leverancier ter wereld
- Ervaring in de bouw van meer dan 3000 klimwanden
- 3-dimensionale wanden, modulaire systemen, hout, kunststof, beton.... alles is mogelijk!
- Klimwanden conform EN 12572
- Klimgrepen conform EN 1176
- Vraag naar onze catalogi en een vrijblijvende offerte.

ENTRE-PRISES NL

Postbus 39 6343 ZG Klimmen

Tel 043 - 450 6004

Fax 043 - 450 6002

info@entre-prises.nl

www.entre-prises.nl

ALBATRAK ADVENTURES

Voor de 'echte' survival werkweken

- * Actieve "hikes" België/Nederland
24-uurs begeleiding, offerte op maat,
vaste instructeurs, thema's 2e fase.
info-avond
- * All-in pakket
activiteiten, tenten, materiaal, vervoer,
maaltijden, programmaboek.

info 035-5397793

E-mail: outdoor@albatrack.nl

www.albatrack.nl

schoolkampen
schoolsportdagen
personeelsuitstapjes

nautilus

zandstraat 7

5331PG KERKDRIEL

0418-632887

www.nautilus.nl

INHOUD

TOPIC: LECTORATEN

Op dit moment zijn er vier lectoren verbonden aan drie hogescholen waar een ALO-opleiding aan is verbonden. Wat doen deze mensen? Hoe werken ze samen met de opleiders? Geven ze les? Kortom er zijn best wel veel vragen. In dit topic hopen we u antwoord te kunnen geven op deze en andere vragen door de lectoren zelf aan het woord te laten en te vertellen over hun werk. Daarnaast is er een Kenniskring. Ook daarover krijgt u uitleg.

6

BEWEGEN EN GEDRAGSBEÏNVLOEDING IN ONDERWIJS EN VRIJE TIJD

Harry Stegeman

10

SPORTMANAGEMENT

Adri Broeke

14

NAAR EVIDENCE BASED PRACTICE IN DE LICHAAMELIJKE OPVOEDING

Huub Toussaint

30

HET CONSTRUEREN VAN LEERTAKEN IN HET BEWEGINGSONDERWIJS (1)

Gert van Driel en Jeroen Koekoek

36

INTERVIEW MET EEN 'GYMNASTIEKER' MET RECHTSGEVOEL

Jaap van der Blij is al vanaf 1983 werkzaam bij de KVLO. Nu leven we in 2005 en gaat Jaap afscheid nemen. In de tussentijd heeft Jaap aan honderden leden juridische bijstand verleend. Of het nu ging om iets kleins of iets groots, dat maakte niet uit. Een interview.

Hans Dijkhoff

38

LENTE IN TWENTE

Iedere onderwijsgeleding heeft zijn eigen studiedag. De mensen die werken in het ZMOK-onderwijs vertegenwoordigen een kleine groep binnen ons vakgebied, maar wel een belangrijke. Op zo'n dag is het delen van ervaringen en het elkaar in kennis stellen van nieuwe ontwikkelingen van groot belang.

Dorethy Bruggemann

40

EEN PLATFORM BEWEGEN EN SPORT

Het veld van de beroeps- en volwasseneneducatie is hard op weg om een stukje van het verloren gegane gebied van bewegen en sport binnen deze onderwijstak terug te winnen. In dit artikel wordt in dat verband de rol van het Platform Bewegen en Sport uitgelegd.

Bert Boetes

21

PRAKTIJK

22

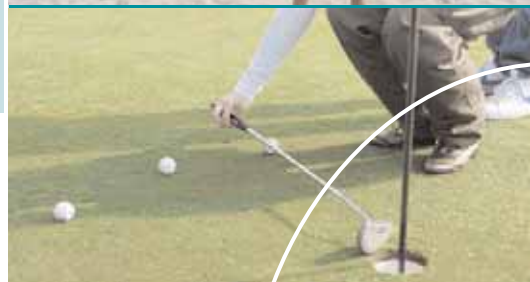
RUGBY VOOR DE BASISVORMING (2)

Rogier Beliën

25

HOGER DAN HOOG (3)

Bas Baremans

RUBRIEKEN

Eerste pagina 5 Topics tweede helft 2005 13 Aan de bak in het vak 35 Afdelingen/Agenda 44 Laatste pagina 46

EN VERDER

Leren spelen door slim te voetballen (2) / Edwin Timmers e.a. 18

Bonden sluiten onderhandelaarsakkoord over CAO-HBO / Johan de Lange 29 Nieuwe vergoedingsbedragen / Henri Hennink 43

In memoriam Paul Beenen 44

Onze beweegreden: hygiëne

Iedereen die verantwoordelijk is voor lichamelijke opvoeding heeft oren naar een betere hygiëne. En wie daarbij graag de toon aangeeft komt vanzelf uit bij Nijha. Want Nijha introduceert: de handfluit!

Een fantastische oplossing om de spelregels in de hand te houden. Met de handfluit van Nijha heeft u geen onhygiënische toestanden meer. Eén keer knippen en de fluit gaat. Terwijl u praat. De fluit zit in een fraai vormgegeven bal van vinyl. Dus ook naar allergische reacties kunt u fluiten. Ja, ook als het om hygiëne gaat kennen wij de fijne kneepjes van het vak. Bestel 'm nu. Bel vandaag nog: (0573) 28 85 64. Nijha. Voor sporttoestellen, speeltoestellen en spelmateriaal. Postbus 3, 7240 AA Lochem, fax (0573) 25 45 54, info@nijha.nl, www.nijha.nl

KVLO

Dat U veel geld kunt besparen met onze KVLO pakketpolis wist U al

Maar dat U via de pakketpolis ook op vakantie zou kunnen naar Brazilië, dat wist U vast nog niet!

Hoe? Kijk snel op onze vernieuwde website

www.kvlo-verzekeringen.nl

Financieel Advies Centrum verzorgt uw

- Privé verzekeringen
- Ziektekosten
- Hypotheken
- Pensioenen

Bel voor meer informatie: 020-4560088
Financieel Advies Centrum
Postbus 9090
1180 MA Amsterdam
Fax: 020-4412813
E-mail: info@fac.nl

achmea

Financieel Advies Centrum viert met U het 5 jarig bestaan van de Pakket Polis

Voor alle klanten die aan het eind van dit jaar een Pakket Polis bij ons hebben lopen betekent dat dat U naast de al heel aantrekkelijke premie kortingen ook nog eens mag dingt naar een volledig verzorgde vakantie reis naar Brazilië!

http://www.rtl.nl/yorintravel/components/yorintravel/2002/12_december/stad/salvador.xml

SALVADOR de Bahia Brazilië

Yorin travel heeft bodde er al maar list 2 keer aandacht aan Bahia het echte Brazilië, niet het op Spanje lijkende noorden (Fortaleza) of het zeer heetische zuiden (Rio - Sao Paulo). Maar de ongeëvenaarde schoonheid van Bahia.

Kijk voor meer informatie maar eens op de Yorin site.

- De plek waar het Yorin team verblijft ligt zo'n 40 kilometer boven de grote stad Salvador.
- Wordt door een Nederlander geleid en heeft heel veel mogelijkheden naast zelig niets doen.
- Kijk gerust rond op de website.

In december wordt bij onze cliënten onder de bezitters van een pakket polis deze fantastische reis verloot.!

ALLIANTIE EXCUUS VOOR SCHRAPPEN URENBESCHERMING

EERSTE PAGINA

DOOR GERT VAN DRIEL

In de Algemene ledenvergadering van NOC*NSF, op 7 juni jl., heeft minister Maria van der Hoeven een alliantie getekend met NOC*NSF. De alliantie draagt als titel 'School en Sport samen sterker'. Met deze samenwerking wordt verder gebouwd op de resultaten en intenties die zijn gegroeid tijdens het jaar van opvoeding door sport (EYES, 2004). Doelstelling van dit alles is: 'het bereiken van levenslang sporten en bewegen van jongeren. Daartoe wordt voorzien in een sterke basis. Dit vindt plaats door het stimuleren van samenwerkingsvormen tussen onderwijs en de georganiseerde sport.' Ondertekening gebeurt met instemming van de Staatssecretaris voor Welzijn en Sport, mevr. Ross. Naast de gezamenlijke doelstelling hebben beide partners ook hun eigen doelstelling met deze samenwerking. Wat opvalt is dat het doelstellingen zijn waarbij bewegen en sport als 'middel om te komen tot' worden ingezet. Er wordt zo volledig voorbijgegaan aan de intrinsieke waarde van ons vak.

Bij de realisatie van deze doelen mikken de beide partners op een langdurige samenwerking. Daarbij worden de eerst twee jaar gebruikt om een sterk actieplan te ontwikkelen. Dit actieplan moet dan de opmaat vormen voor het nieuwe beleid dat door een volgend kabinet geformuleerd moet gaan worden. Om te komen tot dit actieplan zullen projecten en pilots in zowel onderwijs en sport worden ontwikkeld; tegelijkertijd zal er een onderzoek starten naar sport en lichamelijke opvoeding in het onderwijs. De alliantie wordt afgesloten voor een periode van twee jaar en eindigt op 31 juli 2008. De verwachting is dat dan een nieuw kabinet verdergaat met de plannen en ook beide partners gaan uit van een vervolg in de samenwerking.

De samenwerking heeft betrekking op het PO, het VO en de Bve. Voor het ontwikkelen van de plannen wordt door de gezamenlijke partners 7 miljoen euro uitgetrokken. We moeten daarbij vooral denken aan projectgeld waarmee onderzoek en pilots kunnen worden bekostigd.

Voor de scholen betekent het dat er vanwege de alliantie wordt ingezet op een grotere plaats voor bewegen en sport, zowel binnen het curriculum als buiten het curriculum. Daarbij is het feitelijk zo dat van scholen gevraagd wordt om een grotere inspanning te plegen op het gebied van bewegingsonderwijs en sport. Het is voorlopig onduidelijk wat dit meer nu precies inhoudt. De scholen ontvangen overigens voor deze extra inspanning geen extra middelen. Al met al een zwakke basis voor een onderwijsvernieuwing.

Bij haar presentatie in de algemene ledenvergadering gebruikte de minister het beeld van een oud paar schoenen en een nieuw paar schoenen. 'Oud' staat daarbij voor de huidige invulling van de lichamelijke opvoeding en het denken in uren en lessentabellen. En 'nieuw' omvat de afspraken binnen de alliantie. Het is duidelijk: oud gooien we weg en nieuw wordt omarmd. Wanneer wij echter kijken wat als nieuw wordt bestempeld, dan kan dat zeker niet worden aangemerkt als werkelijk vernieuwend. Kennelijk kent deze minister haar eigen werkveld onvoldoende. De meeste doelen en resultaten van dit 'nieuwe beleid' maken al onderdeel uit van het bestaande beleid (bijvoorbeeld het project 'School en Sport'). Zo worden in dit kader ook genoemd de verkiezing van de sportiefste school, certificering van sportactieve scholen, de ontwikkeling van een 'basisdocument onderbouw VO' en leerlijnen binnenschools-buitenschools. Ontwikkelingen die komen uit de koker van de KVLO worden zo geannexeerd en ingezet in de alliantie, alsof de minister ze heeft bedacht. Pronken met andermans veren noemen we dat. Voorlopig voegt deze alliantie weinig toe aan de huidige invulling van ons vak en lijkt ze vooral door de minister gebruikt te worden om te legitimeren dat een urenbescherming voor lichamelijke opvoeding niet meer zo noodzakelijk is.

Blijft dat er in de alliantie kansen ook liggen om een aantal in gang zijnde ontwikkelingen door te zetten. Als KVLO zullen wij blijven proberen om op een constructieve manier daaraan bij te dragen. Er dienen dan wel voldoende voeten te zijn om de 'nieuwe' schoenen te dragen.

COLOFON

LICHAMELIJKE OPVOEDING is een uitgave van de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO)

Redactie: Hans Dijkhoff (eindredacteur) Jacqueline Tangelder (redactiemedewerkster) **Redactieraad:** Harry Stegeman (vz), Hilde Bax, Marianne van Bussel-Schippers, Bert Boetes, Lars Borghouts, Danny van Dijk, Ernst Hart, Maarten Massink, Chris Mooij, Eric Pardon. **Redactieadres:** KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist, e-mail: redactie@kvlo.nl
Abonnement Lichamelijke Opvoeding: Jaarabonnement € 55,- (buitenland € 80,-) Losse nummers € 3,- (excl. verzendkosten) **Handelsadvertenties:** Bureau Van Vliet BV, Passage 13-21, Postbus 20, 2040 AA Zandvoort. fax: 023 5717680 e-mail: zandvoort@bureauvanvliet.com www.bureauvanvliet.com **Verschijningsdata 2005:** 21 jan., 11 feb., 11 maart, 1 april, 29 april, 20 mei, 17 juni, 8 juli, 19 aug., 9 sep., 30 sept., 21 okt., 18 nov., 9 dec. **Druk:** Drukkerij Giethoorn Ten Brink, Postbus 41, 7940 AA Meppel. Tel.: 0522 855111.
Vormgeving: FIZZ new media solutions, Stationsweg 29, 7941 HC Meppel. Tel.: 0522 246162. **DTP:** Jan Ottens, Drukkerij Giethoorn Ten Brink. Aanbieding en plaatsing van teksten en foto's houdt tevens mogelijk gebruik op de KVLO-website in, uiteraard met vermelding van auteur en fotograaf. Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding en na goedkeuring van de auteur. De redactie is verantwoordelijk voor de samenstelling. Niet alle artikelen behoeven de (volledige) instemming van de redactie te hebben. Mededelingen vanwege de vereniging en artikelen, die het beleid van de vereniging raken, zijn voor verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur. **Dagelijks bestuur KVLO:** G. van Driel, voorzitter mw. drs. B. Zandstra, secretaris mw. M. G. van Bussel-Schippers, penningmeester e-mail: bestuur@kvlo.nl **De afdeling rechtspositie is dagelijks bereikbaar van 12.30 tot 16.30 uur** Bezoekadres: Zinzendorfflaan 9. e-mail: irp@kvlo.nl **Ledenadministratie:** abonnementen en personeelsadvertenties: KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist. fax: 030 6912810 e-mail: ledenadm@kvlo.nl www.kvlo.nl Opzeggingen dienen aangetekend te geschieden vóór 1 december van het lopende jaar (kandidaatleden vóór 1 augustus). De opzeggingen worden door de KVLO bevestigd. Contributie KVLO: zie de website of neem contact op met onze ledenadministratie **Secretariaat Thomas Groepering:** Drs F. Huijboom, P. Potterstraat 26, 5143 GX Waalwijk, tel.: 0416 333022, e-mail: fred.huijboom@wx.nl **ISSN-nummer: 0024-2810**
Telefoon: ledenadministratie 030 693 7676, algemeen 030 692 0847

BEWEGEN EN GEDRAGSBEÏNVLOEDING

De Hogeschool Windesheim te Zwolle kent sinds anderhalf jaar een lectoraat 'Bewegen en gedragsbeïnvloeding'. We werpen een blik in de keuken van het lectoraat, voorzover zich dat richt op bewegingsbeïnvloedingspraktijken binnen het onderwijs en de vrije tijd. Wat is de opdracht, wat zijn de uitgangspunten en waar wordt momenteel concreet aan gewerkt? Door: Harry Stegeman

Het lectoraat 'Bewegen en gedragsbeïnvloeding' bestaat uit twee lectoren (Ruud Bosscher en Harry Stegeman) en een kenniskring van acht (voornamelijk) Windesheimdocenten. Het houdt zich bezig met bewegingsbeïnvloedingspraktijken binnen het onderwijs (i.c. het bewegingsonderwijs), de vrijetijdsbesteding (de sport), de gezondheidszorg en het welzijnswerk.

Ruud Bosscher is met een viertal leden van de kenniskring (Claudia Emck, Pauline Fellingner, Monique Hammink en Henriëtte van der Meijden-van der Kolk) vooral gefocust op het bewegen binnen die laatste twee terreinen. De overige kenniskringleden (Janna Deelstra, Gert van Driel, Jeroen Koekoek en Johan Steenbergen) richten zich samen met Harry Stegeman in hoofdzaak op het bewegen in het onderwijs en de vrije tijd. Deze bijdrage beperkt zich tot het werk van de laatste groep.

OPDRACHT

Het lectoraat heeft een aantal opdrachten, die nauw met elkaar samenhangen.

We moeten om te beginnen, door het uitvoeren van onderzoek, nieuwe kennis ontwikkelen. Dat onderzoek is op de hogescholen min of meer per definitie praktijkgericht onderzoek. De start ligt in de regel bij een in de praktijk ervaren probleem of behoefte. De praktijk - in dit geval dus het bewegingsonderwijs en de sport - heeft het eerste woord. Diezelfde praktijk moet vervolgens wél met de onderzoeksresultaten uit de voeten kunnen; en heeft dus ook het laatste woord. De gang van zaken zal dan ook doorgaans zijn, dat de onderzoekers met mensen uit het werkveld over de onderzoeksopzet overleggen. Bij die opzet én bij de uitvoering van het onderzoek zullen, als het even kan, steeds ook opleidingsdocenten en studenten worden betrokken.

Het lectoraat moet de aldus opgespoorde kennis vervolgens toepasbaar maken voor het werkveld én voor opleidingsprogramma's binnen Windesheim.

Ten slotte - maar zeker niet als laatste - wordt van ons verwacht dat we bijdragen aan de (verdere) professionalisering van opleidingsdocenten en studenten. Aan de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden bijvoorbeeld. Maar vooral ook breder: professionals past een 'onderzoekende houding', een houding van reflectie en kritisch kijken, van je voortdurend de vraag stellen wat je aan het doen bent en hoe het beter zou kunnen.

RELATIONELE VISIE

We werken vanuit een relationele visie op bewegen, zoals ook Gordijn dat halverwege de vorige eeuw al deed. Voor wie hem niet kent: Gordijn, dat is prof. dr. C.C.F. Gordijn, grondlegger, respectievelijk medegrondlegger van de Christelijke Academie voor Lichamelijke Opvoeding (nu de Calo) en de Interfaculteit Lichamelijke Opvoeding (nu de Faculteit Bewegingswetenschappen) van de Vrije Universiteit. Het relationele bewegingsconcept steunt op een relationeel mensbeeld: mens en wereld, de mens en zijn omgeving, kunnen niet onafhankelijk van elkaar bestaan, ze verwijzen naar elkaar. Mensen worden primair opgevat als handelende wezens en het menselijk bewegen wordt in de eerste plaats begrepen in termen van bewegingshandelingen, en dus niet in termen van lichaamsbewegingen.

Anders gezegd: wij kijken niet door een biologische of biomechanische bril naar het bewegen, maar interpreteren het primair als betekenisvol gedrag. Want omdat mens en wereld naar elkaar verwijzen, zegt Gordijn, is de relatie ertussen een betekenisrelatie. De wereld is een betekeniswereld, een wereld waarin een stoel is om op te zitten, water om in te zwemmen en een bal om tegenaan te trappen.

Kinderen en jongeren moeten die betekenissen leren ontdekken en leren realiseren - en daarbij is hulp nodig. Zo wordt opvoeden, onderwijzen en trainen inleiden in betekenissen.

Wie zich opgenomen weet in de wereld van betekenissen, heeft zich een bestaansveld verworven. De bewegingscultuur is zo'n bestaansveld, een specifieke wijze van betrokken zijn op het andere en de anderen, op de dingen en de medemensen. Het is zaak dat bestaansveld voor kinderen en jongeren, maar ook voor volwassenen te openen - of open te houden - en te verruimen.

BEWEGEN IN DE VRIJE TIJD

Over de betekenis van sport en bewegen als vrijetijdsbesteding wordt uiteenlopend gedacht. Er zijn in feite twee argumentatielijnen: een extrinsieke en een intrinsieke.

Vraag een willekeurige voorbijganger op straat naar het belang van sport en bewegen. Tien tegen één dat hij met doelen en effecten op de proppen komt, die het sporten en het bewegen als zodanig overstijgen. Dat hij de extrinsieke wijze van argumenteren kiest, dus. Er bestaat een gereede kans dat hij antwoordt dat sporten en bewegen goed is voor de gezondheid, in welke zin dan ook. En mocht de gezondheid niet ter sprake komen, dan zou hij het wel eens kunnen hebben over de sociale banden die in de sport kunnen worden aan-

G IN ONDERWIJS EN VRIJE TIJD

Plezier in bewegen voor nu en later

gehaald of gesmeed. Of over de geestelijke accu, die je er zo gemakkelijk en handig oplaadt.

We zien de laatste jaren dat in het overheidsbeleid vooral deze instrumentele kant in beeld is.

Kijken we naar de op deze wijze van benaderen gerichte literatuur, dan zien we dat daar grofweg wordt onderscheiden tussen drie soorten effecten.

Om te beginnen worden natuurlijk de fysieke effecten breed uitgemeten, die op fitheid en gezondheid. Daarnaast wordt gewezen op de 'mentale' effecten, op bijvoorbeeld de persoonlijkheid, het zelfbeeld, het psychisch en sociaal welbevinden en de cognitieve ontwikkeling. En ten slotte is er, in toenemende mate, aandacht voor de sociale, of sociaal-maatschappelijke effecten, in de sfeer van de overdracht van normen en waarden, de socio-morele ontwikkeling, het sociaal

gedrag en de sociale integratie.

Wij zijn binnen het lectoraat - voorzover zich dat richt op beïnvloeding van bewegingsgedrag in de vrije tijd - in eerste instantie geïnteresseerd in hoe je mensen *aanzet* tot bewegen, en hoe je vervolgens doelen kunt realiseren die direct met sport en bewegen verbonden zijn. We zijn geboeid door vragen als: hoe kun je bewegingsactiviteiten laten aansluiten op de behoeften en wensen van een diversiteit aan doelgroepen? Hoe krijg en houd je de mensen betrokken? Hoe vergroot je hun bewegingsvaardigheid? En hoe hun sportieve kennis en inzichten? Hoe leer je ze oog krijgen voor sportieve waarden en hoe bevorder je hun sportieve sociale competentie? Hoe stimuleer je hun inbreng bij het inrichten en op gang houden van bewegingssituaties? En hoe draag je ertoe bij dat ze *met plezier* sporten en bewegen?

We leggen, met andere woorden, het accent vooralsnog op de intrinsieke argumentatielij, op de 'bewegen als doel'-benadering.

BEWEGEN IN HET ONDERWIJS

Het bewegingsonderwijs kan eenvoudigweg worden gelegitimeerd vanuit de vaststelling dat participatie in bewegingssituaties door én de deelnemers én de samenleving als uitermate betekenisvol wordt ervaren. Daarmee is de algemene taakstelling van het vak- of leergebied in essentie bepaald: de scholieren voorbereiden op succesvolle participatie.

Nu wil het geval dat, vooral in economisch krapere tijden, bij beleidsmakers en politici nog wel eens de mening postvat, dat de school zich moet beperken tot wat zij basisvakken achten: rekenen, lezen, Nederlands en dergelijke. Wie meer wil leren, zo is de redenering, zoekt zijn heil maar buiten de school. Voor wie wil leren sporten, zijn er mogelijkheden te over – in de gezinssituatie, in de woonomgeving, op de sportvereniging, in de sportschool en waar al niet meer. Alsof de leerervaringen die je in de wijk en in de sportschool opdoet dezelfde zijn als die in het bewegingsonderwijs!

De realiteit is dat, zoals de boekhandelaar en de dominee andere producten verkopen dan de docenten literatuur en maatschappijleer, de bewegingsonderwijzer geen buurtwerker is en ook geen sportschoolhouder. Bewegingsonderwijs en sport zijn niet inwisselbaar. Al was het maar, omdat de school alle jongeren bereikt – ook de bewegingszwakkeren en de sociaal zwakkeren, die de weg naar sportdeelname niet zo gemakkelijk zoeken of vinden. Al was het maar, omdat zij haar leerlingen een meervoudig en veelzijdig pakket van leerervaringen 'op maat' te bieden heeft. Al was het maar, omdat ze voor een in alle opzichten deskundige begeleiding en een adequaat pedagogisch klimaat zorgdraagt.

ONDERZOEKSTHEMA'S

We hebben binnen de aandachtgebieden 'bewegen in de vrije tijd' en 'bewegen in het onderwijs' vooralsnog vier (potentiële) onderzoeksthema's gekozen:

- 1 We hopen om te beginnen bij te dragen aan de verdere uitbouw van de didactiek van het bewegingsonderwijs en de sport.
- 2 Daarnaast willen we meer zicht proberen te krijgen op hoe je sport- en bewegingsdeelname kunt stimuleren.
- 3 We stellen ons vervolgens voor kennis te ontwikkelen over kansrijke vormen van samenwerking tussen onderwijsinstellingen, de lokale overheid en lokale en regionale sportaanbieders. Dit vooral met het oog op de aanpak van achterstanden op het gebied van sport en bewegen.
- 4 En ten slotte willen we de zorg die we hebben voor kinderen en jongeren die in sport- en bewegingssituaties buiten de boot vallen of dreigen te vallen, vertalen in aanwijzingen voor succesvolle interventies.

Met betrekking tot de eerste twee thema's wordt binnen het lectoraat inmiddels concreet onderzoek uitgevoerd.

Uitbouw vakdidactiek

Het zijn met name de kenniskringleden Gert van Driel en Jeroen Koekoek, die 'de verdere uitbouw van de didactiek van het bewe-

gingsonderwijs' tot hun aandachtsterrein rekenen.

We maken even een aanloopje naar het onderzoek dat zij momenteel uitvoeren.

Op de Calo wordt aan de ontwikkeling van een vakdidactiek gewerkt: aan een congruente benadering van het leren en onderwijzen in bewegingssituaties, op basis van het eerder genoemde relationele bewegingsconcept en een analyse van de huidige bewegingscultuur.

Leren bewegen wordt daarbij opgevat als het steeds adequater oplossen van problemen, zoals die zich in bewegingssituaties voordoen. In een springsituatie kan zo'n bewegingsprobleem bijvoorbeeld worden omschreven als: het beter loskomen door middel van afzetten van een minitrampoline. En in een voetbalsituatie als: het met elkaar uitspelen van een doelpkans.

Om tot krachtige leersituaties te komen, is het van belang dat de aard en complexiteit van het op te lossen bewegingsprobleem aansluiten bij het niveau en de interesse van de leerlingen. Wil je betekenisvol leren mogelijk maken, dan is het essentieel om te weten wat het belang van de lerende in de bewegingssituatie is. Want hoe zorgvuldig de leerkracht of de trainer die bewegingssituatie ook samenstelt, het is de lerende die de situatie duidt, het is de lerende die de bewegingsoplossing moet produceren.

We zien hier verwantschap met leeropvattingen, waarvan je mag afvragen hoe lang daar nog het etiket 'het nieuwe leren' op wordt geplakt. Des te meer, omdat veel van die opvattingen in de kern helemaal niet zo nieuw zijn. Volgens deze benadering, met onder meer invloeden vanuit de ecologische psychologie en het (sociaal-) constructivisme, is leren niet: doen wat de meester zegt, of: nadoen wat de meester voor doet. Onderwijzen is geen kwestie van overdragen van kennis en vaardigheden, of van bijbrengen – laat staan: opleggen – van normen en waarden. Leren is een proces – als het even kan, in min of meer authentieke situaties – waarin de lerende zelf actief de leeromgeving interpreteert en zelf actief zijn leertaak construeert en aangaat. Wil je als begeleider tot succesvolle interventies en succesvolle ondersteuning van leerprocessen komen, dan is het van essentieel belang dat je daar oog voor hebt.

Jeroen Koekoek en Gert van Driel voeren het onderzoeksproject 'Constructie van leertaken' uit, samen met docenten en vierdejaarsstudenten. Zij zijn op zoek naar hoe de wijze waarop leerlingen hun leertaken definiëren, wordt beïnvloed door de bewegingsgeschiedenis van de leerling, door de informatie, de uitleg van de docent en door de leergemeenschap: de context, de medeleerlingen. Zij besteden daarbij bijzondere aandacht aan de invloed van de zogenoemde zelf waargenomen competentie, van het beeld dus dat de leerling van zichzelf heeft: wat vindt hij wat hij wel en niet kan? Vervolgens gaan ze na hoe de docent bij het bieden van leerhulp adequaat kan aanhaken bij de wijze waarop leerlingen hun leertaak definiëren. U vindt elders in dit nummer meer over dit onderzoek.

Sport- en bewegingsstimulering

Het tweede onderzoeksthema betreft de sport- en bewegingsstimulering. Het is het terrein van de kenniskringleden Janna Deelstra en Johan Steenberg.

Ter inleiding op het project dat zij momenteel uitvoeren, het volgende. We kunnen vaststellen dat bewegen gaandeweg van getolereerd en

- wat later - geaccepteerd gedrag is veranderd in *norm*gedrag. Maar ook dat we het desniettemin te weinig doen. De overheid heeft daarom de afgelopen decennia tal van sport- en bewegingsstimuleringscampagnes op touw gezet. Dat de resultaten vrijwel zonder uitzondering teleurstellend waren, kwam mede doordat er onvoldoende rekening werd gehouden met wat in de literatuur bekend is over de factoren die uitmaken of mensen bepaald gedrag al dan niet vertonen.

In dit verband is - onder heel veel meer - het onlangs door de economisch psycholoog Poiesz gepresenteerde 'Triade-model' ter verklaring, voorspelling en beïnvloeding van gedrag interessant. Het komt in essentie neer op de aanname dat gedrag pas plaatsvindt, als voldaan wordt aan drie voorwaarden: de persoon moet het desbetreffende gedrag *willen* vertonen, hij moet *in staat zijn* het uit te voeren en de *omstandigheden* moeten het hem mogelijk maken dat hij het laat zien. Er moet, met andere woorden, sprake zijn van voldoende *motivatie*, voldoende *capaciteit* en voldoende *gelegenheid*. Wil je bepaald gedrag kunnen zien, dan moet aan elk van deze voorwaarden op z'n minst tot op zekere hoogte én tegelijkertijd worden voldaan. Toegepast binnen het terrein van de sportstimulering: we kunnen jongeren wel willen motiveren om meer te gaan sporten, maar als de activiteiten niet aansluiten bij hun niveau en interesse, of als de omstandigheden niet adequaat zijn, dan zal het gewenste sportgedrag niet optreden.

Motivatie, capaciteit en gelegenheid. Een zo op het oog allesbehalve spectaculair model - dat overigens wel iets complexer is dan ik u hier voorspiegel. Maar of er in de doorsnee-bewegingsstimuleringspraktijk naar wordt gehandeld?

Een recente, door de overheid op touw gezette gedragsbeïnvloedingsactie is de zogenoemde breedtesportimpuls. Het Rijk stelde lokale organisaties tussen 1999 en mei vorig jaar in de gelegenheid aanvragen voor subsidiëring van breedtesportstimuleringsprojecten in te dienen.

Johan Steenbergen en Janna Deelstra voeren, ook weer samen met docenten en vierdejaarsstudenten, het onderzoek 'BSI-projecten onder de loep' uit. Het gaat hier om de breedtesportimpuls, zoals deze in de provincie Overijssel is gerealiseerd. Ze gaan na in welke richting de beïnvloedingsmaatregelen in de verschillende projecten gingen en hoe dat samenhangt met de successen die al dan niet zijn geboekt. Er wordt bijvoorbeeld gekeken of de projecten op een interactieve wijze tot stand zijn gekomen, of er sprake is van een expliciete visie op gedragsbeïnvloeding en of en hoe de effecten van de ingezette (gedrags)interventies zijn gemeten.

Met de resultaten van het onderzoek kunnen nieuwe bewegingsstimuleringsprojecten hun voordeel doen. Denk bijvoorbeeld aan de projecten die momenteel in het kader van de zogenaamde BOS-impuls worden voorbereid en uitgevoerd.

ONDERZOEK IN OPDRACHT

Het lectoraat houdt zich ook bezig met contractactiviteiten. Zo gaat in september, in opdracht van de KVLO, een onderzoek naar de kwaliteit van het keuze-examenvak LO2 van start.

LO2: de stand van zaken

De vakorganisatie wil breed geïnformeerd worden over de huidige

stand van zaken: hoeveel en welke scholen bieden LO2 op dit moment aan?; welke zijn hun motieven om het vak aan te bieden?; aan welke randvoorwaarden moeten scholen voldoen om het vak aan te kunnen bieden?; welke problemen en knelpunten ondervinden de vaksecties?; hoe ziet het programma eruit (doelstellingen, inhouden, werkvormen, evaluatiewijzen e.d.)?; vanuit welke motieven kiezen leerlingen het vak?; hoe beoordelen leerlingen het vak?; wat leren de leerlingen?; is er voor de leerlingen een 'civiel effect' (vervolgopleiding, vrijwilligerswerk, e.d.)

Zij is voorts geïnteresseerd in oorzaken van de stagnatie van het aantal scholen dat LO2 aanbiedt (hoeveel en welke scholen overwegen het vak op korte termijn aan te bieden?; wat zijn overwegingen van scholen om het vak niet aan te bieden?) en zou graag aanbevelingen ontvangen over stappen die zouden kunnen worden gezet om dat aantal te vergroten.

De inventarisatie en analyse van de gegevens zal aanleiding geven om bepaalde vragen of problemen in vervolggesprekken met een gerichte selectie van de vaksecties en leerlingen (en mogelijk anderen, waaronder schoolleiders) verder uit te diepen. Er zal worden overwogen of het nuttig is aanvullende informatie in te winnen via observatie van lessen.

Gerie ten Brinke, opleidingsdocent aan de Calo, is de trekker van dit LO2-project.

WEGEN NAAR BEWEGEN

Ertoe bijdragen dat het bestaansveld bewegen wordt geopend, voor *alle* jongeren, voor *alle* ouderen, zodanig dat zij zich erin thuis voelen. Dat is waar het lectoraat 'Bewegen en gedragsbeïnvloeding' uiteindelijk op uit is.

We hebben u, deels min of meer verscholen in het betoog hierboven, gewezen op enkele wegen naar bewegen. De koninklijke weg is: voldoende en goed bewegingsonderwijs gedurende de gehele schoolgaande periode. Een op de verschillende doelgroepen afgestemd kwaliteitsvol aanbod van sport- en bewegingsactiviteiten en het treffen van goed doordachte maatregelen om mensen bij sport en bewegen te betrekken, zijn andere.

Het lectoraat Bewegen en gedragsbeïnvloeding heeft de ambitie om samen met het werkveld bij te dragen aan het ontsluiten en maximaal begaanbaar maken van deze en andere wegen naar bewegen.

CORRESPONDENTIE: harrystegeman@wanadoo.nl

FPU

In het vorige blad werd al vermeld: de huidige FPU verdwijnt.

Wat ervoor in de plaats komt, ook aan overgangsrecht, is onduidelijk.

Tot uiterlijk 1-12-2005 kunt u een offerte voor de nu van kracht zijnde regeling aanvragen. Overleg met de afdeling IRP.

SPORTMANAGEMENT

In het kader van dit topic het verhaal over de lector en zijn kenniskring uit Groningen. In dit artikel wordt aangegeven wat het werkveld is en welke personen deelnemen. Er is al wel een traditie in het opleidingsaanbod op het gebied van sportmanagement, maar nu wordt er een basis gelegd voor of doorontwikkeld aan meer zaken. Hierbij wordt internationale samenwerking gebruikt. Door: Adri Broeke

Uit een samenwerkingsverband tussen de Hogeschool en de Universiteit van Groningen is zo'n vijftien jaar geleden het Sport Management Instituut (SMI) ontstaan. Eerst onder auspiciën van de Stichting Academische Opleidingen en later als particuliere instelling heeft het SMI met veel succes het postinitiële sportmanagement opleidingsaanbod vormgegeven. Halverwege de jaren '90 werd voor het eerst in ons land aan de ALO Groningen voor initiële hbo-studenten de afstudeerspecialisatie sportmanagement georganiseerd. Sinds 1998 kan in Groningen de vierjarige Chroho-geregistreerde bacheloropleiding Sportmanagement gevolgd worden.

Ontegenzeggelijk vormt Groningen derhalve de bakermat voor de kenniscirculatie en het opleidingsonderwijs op het gebied van sportmanagement in Nederland. Als initiatiefnemer, onderzoeker, ontwikkelaar en ambassadeur op dit gebied was de huidige lector Adri Broeke steeds nauw bij bovenstaande ontwikkelingen betrokken. Het is op grond daarvan begrijpelijk dat in juni 2002 door de Stichting Kennis Ontwikkeling (SKO) aan het Instituut voor Sportstudies te Groningen de eerste lector Sportmanagement benoemd is.

BEROEPSDOMEIN LECTORAAT

In maatschappelijk en economisch opzicht is de betekenis van sport de afgelopen jaren sterk toegenomen. Vooral de toename van commerciële belangen draagt ertoe bij dat (top)sport 'big business' is geworden. Ook in verenigingsverband georganiseerde vrijetijdssport is danig in beweging. Er wordt – veelal in samenwerking met overhe-

den – naarstig gezocht naar nieuwe vormen van afstemming tussen vraag en aanbod op de groeiende sportmarkt.

De gewijzigde sportbehoeften bij de miljoenen liefhebbers, de nieuwe verhoudingen tussen markt, overheid en maatschappelijk middenveld en de daarmee gepaard gaande complexiteit van organisatievraagstukken, vragen om een verregaande professionalisering van het management van sportorganisaties.

Het aanstellen van een lector en het opzetten van een gerelateerde kenniskring is een belangrijke katalyserende maatregel voor de ontwikkeling en bestendiging van een kenniscentrum, gericht op de bestudering van organisatie- en beleidsvraagstukken inzake de (sport)infrastructuur. Ingebed in de Groninger infrastructuur van onderwijs en wetenschap wordt de basis gelegd voor kwalitatief volwaardig praktijkgericht onderzoek en het aanbod van (zelfbekostigde) masteropleidingen in dit beroepsveld.

DE STARTSITUATIE

Zoals beschreven in de SKO-aanvraag start het aan Het Instituut voor Sportstudies (HIS) gelieerde lectoraat wat betreft de (kennis)infrastructuur vanuit een 'open' beginsituatie: er is geen informatie en documentatie databank aanwezig; er is geen gesystematiseerde 'body of knowledge'; er is nauwelijks sprake van toegepast wetenschappelijk onderzoek; er is geen gecoördineerd landelijk overleg inzake het opleidings- en beroepsdomein sportmanagement en er bestaan geen gevalideerde (master)opleidingen op bedoeld

In het hoger beroepsonderwijs (hbo) was men een aantal jaren geleden bang dat het niveau van de verschillende opleidingen aan het wegzakken was. Om het kennisniveau binnen de opleidingen op te krikken heeft men destijds het verschijnsel lectoraat bedacht. Broeke: 'Een lector is een soort professor op een bepaald terrein, die zich echter niet alleen met onderzoek moet bezighouden, maar ook moet proberen om de beroepspraktijk verder te ontwikkelen. Hij moet dus zorgen dat er bruikbare kennis beschikbaar is. Inmiddels zijn er ongeveer 150 lectoren in Nederland, die werkzaam zijn op zeer diverse gebieden. Drie jaar geleden is er een aanvraag gedaan of er op het gebied van sportmanagement ook mogelijkheden waren om een lector aan te stellen. Sportmanagement is een vakgebied dat zeer in ontwikkeling is. Het was een goed idee als iemand daar een zetje aan ging geven, dit door samenwerking te bevorderen, onderzoeksprojecten te starten, artikelen te schrijven, een boekenreeks op te zetten, enz. De lector is dus een soort hoogleraar op hbo-niveau die een groep mensen om zich heen verzamelt en probeert naar buiten en naar binnen gericht het vakgebied te verbeteren. Naar buiten gericht betekent dit onderzoek doen, artikelen schrijven en contacten leggen. Naar binnen gericht is er de functie om het niveau van het onderwijs binnen het vakgebied te verbeteren. Hier hoort ook de professionalisering van docenten bij, waar wij proberen hun kennisniveau te verhogen en te stimuleren dat zij gaan promoveren of een mastertitel halen.'

(Bron: Sportfacilities, jaargang 9, nr 1. maart 2005)

gebied. De betreffende kennisinfrastructuur en productie dient nog volledig te worden ontworpen en ontwikkeld. Voorwaar geen sinecure. Temeer omdat de reputatie van Het Instituut voor Sportstudies als de 'kennispoort' en leverancier van diensten met toegevoegde waarde voor de heterogene sportbranche nog niet gevestigd is. Tegen deze achtergrond dient de rol en opdracht van de lector/kenniskring Sportmanagement begrepen te worden. Als uitdagende programmadoelen gelden voor de komende vier jaar:

- er wordt op programmaniveau een relevante inbreng geleverd in de ontwikkeling en vernieuwing van initiële opleidingscurricula in het bijzonder de Bachelor sportmanagement
- het HIS beschikt over een gevalideerde masteropleiding sportmanagement
- er is een kenniskring geformeerd die in het verlengde van het beroepsondersteunend onderzoek van de lector, kennisproducties op de 'markt' brengt
- er is een beroepsondersteunend onderzoeksprogramma ontwikkeld
- een landelijk kennisplatform en een toegankelijke website is operationeel
- er is een internationaal georiënteerd en regionaal opererend kenniscentrum in Groningen als kristallisatie van onderzoek naar organisatie- en managementvraagstukken in de sport
- er is een inhoudelijke, personele en financiële basis van een duurzame continuering van lectoraat en kenniscentrum.

KENNISKRING 2003-2004

De kenniskring sportmanagement (samenstelling en taakomschrijving: zie het kader op de volgende pagina) is gelieerd aan het lectoraat sportmanagement en bestaat uit docent-onderzoekers van binnen en buiten het HIS.

STAND VAN ZAKEN NA TWEEËNEENHALF JAAR

1 Doorwerking in aanpassing van curricula en professionalisering van docenten of verandering van opleidingsstructuren

In het kader van professionalisering van docenten heeft in juli 2004 Gerco van Dalfsen zijn Master in Science-titel behaald aan de universiteit van Northumbria, Newcastle (Engeland). Tom Robinson heeft een aanvraag ingediend voor deelname aan het professionaliseringstraject aan Luton University (Engeland) dat leidt tot de titel DBA, docter in business administration.

De kenniskringleden hebben intensief meegewerkt aan het ontwikkelen van het opleidingsprofiel en het daaruit voortkomende nieuwe curriculum-design, getiteld 'Sportmanagement als beroep in wording'. Dit heeft dan ook geresulteerd in de doorwerking en aanpassing van curricula. Een nieuwe module bijvoorbeeld in het tweede studiejaar is het HIS-brede 'leeronderzoek' waar dwarsdoorsnijdend in de drie stromen, sportmanagement, sportontwikkeling en sportgezondheid een onderzoek wordt uitgevoerd. Tevens worden verscheidene afstudeerprojecten begeleid door kenniskringleden.

De lector heeft de position paper geschreven, getiteld *Met kennis van zaken in actie*, ten behoeve van het in de markt zetten van het nieuwbouwcomplex van Het Instituut voor Sportstudies. Ook heeft hij de interne notitie *Op zoek naar kennis die werkt* geschreven ten behoeve van de kennisfunctie van het instituut voor sportstudies. Ten behoeve van de start van het kenniscentrum heeft hij de projectaanvraag *Ondememen met kennis die werkt* geschreven. Hij is voorts intensief betrokken geweest bij de totstandkoming (ontwikkelen, opstellen en implementatie) van het schoolstrategisch plan.

2 Inhoudelijke relatie met soortgelijke verbanden van docenten bij internationale instellingen voor hoger onderwijs en onderzoek

Vanuit het lectoraat wordt er aan meerdere internationale netwerken deelgenomen. Een van de netwerken is het jaarlijkse EASM (European Association for Sport Management) seminar en congres. In het jaar 2004 is er door kenniskringleden op het nationaal sportcentrum Papendal het twaalfde Europese seminar over sportmanagement georganiseerd, in samenwerking met de Vrije Universiteit Brussel en de Katholieke Universiteit van Leuven. Dit voorafgaand aan het grootste congres ter wereld op het gebied van sportmanagement, in 2004 gehouden te Gent, België.

Om ook studenten optimaal te laten profiteren van de internationale relaties en netwerken is er door een kenniskringlid een website ontwikkeld die momenteel online is. Het lectoraat sportmanagement is tevens de Nederlandse vertegenwoordiger in het onderzoeksproject Vocasport. 'Vocasport is a new project focussing on the relation between vocational training and employment in sports in Europe. The Project is funded by the European Commission.' (DG Education and Culture, Contract nr. 2003-4463/001-001).

Het lectoraat neemt tevens deel aan en is penvoerder in het Europese onderzoeksproject AEHESIS (*Aligning Higher Education Structure in the Sport Sector - European Thematic Network Project*). Vanuit het lectoraat wordt deelgenomen aan het Internationale netwerk ENSHE (European Network for Sport in Higher Education). Er wordt intensief samengewerkt met Vlekho University (België), Northumbria University (Engeland), La Trobe University (Australië), Sporthochschule Köln, Heilbron (Duitsland) en de Vrije Universiteit Brussel.

3 Aantoonbare vergroting van de inspanningen op het gebied van kenniscirculatie voor het beroepsveld en sportorganisaties

Voor diverse fora uit de sportwereld en het werkveld zijn er diverse publicaties en lezingen verzorgd en op de website (www.professioneel-sportmanagement.nl) voor derden toegankelijk gemaakt. In samenwerking met La Trobe universiteit, Manage to Manage en Arko Sports Media wordt gewerkt aan een handboek *Professioneel Sportmanagement*.

De afgelopen twee jaar is het opleidingsplatform sportmanagement actief geweest, met als deelnemers: Hogeschool van Amsterdam, opleiding sportmanagement en ondernemen; Johan Cruyff

Lid kenniskring	Resultaatgebied	Kennisproducten	
Gerco van Dalfsen	Strategisch management voor bvo's	Publicatie	Stakeholdersdialoog als strategisch instrument
		Module	E-Learning environments major modules
		Onderzoek	Casestudy Stakeholdersdialoog FC Groningen als master thesis
		Content website	Bedrijfstad betaald voetbal
Harold Hofenk	Sport als maatschappelijk verschijnsel	Publicatie	Sportbeleid in beweging
		Module	'Sportkunde' voor de basisopleiding HIS
		Onderzoek	Kwaliteiten van sport i.s.m. Mulierinstituut
		Content website	Sociaal wetenschappelijke thema's
Marcel vd Berg	Management van talentontwikkeling	Publicatie	Besturen van talentcentra in Nederland
		Module	'Players management' voor de major HIS
		Onderzoek	Casestudy Scouten en recruitment
		Content website	Begeleiden en ontwikkelen van talenten
Robert Gelinck	Managementondersteuning van sportverenigingen	Publicatie	Het Groninger sportmodel als 'good practice'
		Module	Leeronderzoek tweede studiejaar HIS
		Onderzoek	Monitoring Groninger Sport model
		Content website	Managementondersteuning SV
Wilco Uitslag	Sportmarketing en sponsoring	Publicatie	Sportsponsoring in tijden van economische recessie
		Module	Sportmarketing voor de majorfase HIS
		Onderzoek	Voorbereiden promotieonderzoek
		Content website	Sportevenementen en marketing
Ben Hattink	Sport als economisch verschijnsel	Publicatie	Sport als economisch verschijnsel
		Module	Financieel management in de sport voor de basisopleiding HIS
		Onderzoek	e-learning voor de mastercourse SM
		Content website	Economisch juridische sportkwesities
Tom Robinson	Sport Tourism	Publicatie	Article Journal of Sport Tourism
		Module	Sport Tourism & Eventmanagement majorfase HIS
		Onderzoek	Voorbereiden promotie onderzoek
		Content website	Sport Tourism

University; Fontys Hogeschool; (kort) HBO-opleiding sportmanagement, Windesheim, opleiding sport & beleid; Hogeschool Brabant, opleiding vrijetijdsmanagement; Hanzehogeschool Groningen, sportmanagement.

Hierbinnen vond kennisuitwisseling plaats over opleidingsprofielen, curriculumontwikkeling en het nieuwe leren. Een en ander heeft erin geresulteerd dat het lectoraat in samenwerking met de Nederlandse Vereniging voor Managers in de Sport (NVMS) het initiatief heeft genomen tot het project 'Beroepscompetentieprofiel van de operationele en strategische sportmanager'. Het project is op 15 januari 2004 officieel van start gegaan met als opdrachtgever de landelijke contactraad – NVMS en als projectuitvoerder CBE - consultants. Op 21 april 2004 zijn de beroepscompetentieprofielen sportmanagement definitief vastgesteld en gelegitimeerd door de sociale partners vanuit de achterliggende sectoren.

NAAR EEN REGIONAAL KENNISCENTRUM

In mei 2004 heeft het managementteam van HIS besloten om in het verlengde van de bestaande kenniskring sportmanagement een werkgroep te formeren ter voorbereiding van de start van een Kenniscentrum Instituut voor Sportstudies (ingangsdatum, 01-09-2005). Er is een visienotitie geschreven en een interne werkconferen-

tie gehouden, waarin de kaders van het KC zijn afgebakend:

- HIS bestaat uit een opleidingscentrum (OC) en een kenniscentrum (KC)
- het OC verzorgt opleidingsactiviteiten voor sportprofessionals die vraaggestuurd, competentiegericht en op maat zijn
- het KC verricht activiteiten die kenniscirculatie en kenniscirculatie en kenniscirculatie en kenniscirculatie bij betrokkenen binnen HIS en het (internationale) werkveld
- als werkwijze voor het KC wordt het SKO-lectoratmodel gehanteerd
- het KC heeft een zelfstandige organisatorische inbedding binnen HIS
- medewerkers worden aangesteld onder de noemer docent-onderzoeker
- lopend onderzoek wordt ondergebracht in het KC
- er wordt een aparte ruimte beschikbaar gesteld voor medewerkers en overleg binnen het KC
- een boegbeeld voor KC voor binnen- en buitenwacht essentieel.

KENNIS VERZAMELEN EN ONTWIKKELEN

Kennis verzamel en ontwikkel je niet in het wilde weg of op grond van persoonlijke hobby's, maar op grond van de koers van de orga-

nisatie. We hebben besloten (vanuit de filosofie van HIS) om kennis te ontwikkelen in een samenhangend praktijkgericht onderzoeksprogramma rondom drie inhoudelijke thema's. Dit zijn thema's die enerzijds van belang zijn voor de verdere ontwikkeling van ons opleidingswerk en anderzijds maatschappelijke betekenis hebben. De thema's zijn:

- *Sport - jeugd - integratie*

Door te kiezen voor de jeugd zoomen we in op een cruciale leeftijd wat betreft de sportsocialisatie; ook hebben we daarmee aandacht voor de educatieve aspecten van sportontwikkeling. Het begrip integratie verwijst naar de samenwerking tussen aanbieders (denk aan BOS: buurt, onderwijs en sport) en de betekenis die sport kan hebben voor de maatschappelijke participatie. Hoe kunnen school, sport en buurt in samenhang met elkaar de sportparticipatie en –integratie van jongeren vergroten, intensiveren en coördineren?

- *Sport - gezondheid - leefstijl*

In de samenleving is er veel aandacht voor gezondheid en in toenemende mate ook voor leefstijl. Overgewicht en bewegingsarmoede (bij jongeren en ouderen) is vaak een aangrijpingspunt voor deze discussie. Steeds ook wordt bewegen en sport als integraal onderdeel van een gezonde leefstijl genoemd. Het lijkt zinnig om de rol van sport en bewegen – in relatie tot andere factoren zoals eten en drinken, werk(druk), aanleg e.d. – onder de loep te nemen. Hoe kan de bijdrage van sport en bewegen als onderdeel van een gezonde leefstijl 'gemanaged' en geoptimaliseerd worden?

- *Sport - economie - waardecreatie*

Sport is een economische factor van betekenis; dat is alleen al te zien aan de toenemende bedragen die in de sportwereld omgaan. Sport speelt op allerlei manieren een rol in commerciële activiteiten in de huidige samenleving. Denk aan sport als middel voor citymarketing, sportevents, sport en toerisme, sportfaciliteiten, sport en media enz. Welke rol speelt de sport als economische factor en hoe valt dit maatschappelijk verantwoord te managen?

Kennis verzamelen en ontwikkelen is iets, maar het gaat erom dat kennis gebruikt wordt. Dat betekent dat kennis gedeeld, overgedragen en toegepast wordt. Dat gaat niet vanzelf, omdat kennis (in tegenstelling tot informatie) persoonlijk is. Vandaar dat in het kenniscentrum ook een meta-thema is opgenomen dat zich bezighoudt met het kennistransport:

- *Professionalisering - beroepsbeoefenaren - beroepsveld*

Binnen dit thema wordt nagegaan hoe de kennisuitwisseling tussen kenniscentrum en de opleidingsinterne en externe betrokkenen effectief en efficiënt gestalte kan krijgen. Uiteindelijk is het de bedoeling dat het HIS bijdraagt aan de professionaliteit van beroepsbeoefenaren in de sport. Een boekje uitbrengen of een lezing geven is niet genoeg. De professionalisering van beroepsbeoefenaren (in de sport) is een complex proces dat onderzoeksmatig aandacht vergt.

KENNIS DELEN

HIS-kennis kan ook gedeeld worden met mensen en organisaties buiten ons instituut. We spreken wel van kennisexport. Denk aan beroepsbeoefenaren, institutionele kennispartners, concurrenten, maatschappelijke organisaties, universiteiten enz. Het betreft mensen en organisaties in de regio, maar ook nationaal en internationaal. Het

kan daarbij ook gaan om betaalde opdrachten, maar dat is niet ons eerste doel als maatschappelijke onderneming.

Er kunnen uiteenlopende middelen voor ingezet worden (lezingen, masterclasses, publicaties, congressen), maar het ontwikkelen en uitvoeren van een Master Sportstudies is daarin van cruciaal belang.

Adri Broeke (1946) is SKO-lector sportmanagement aan de Hanzehogeschool Groningen. Hij behaalde in 1969 zijn eerstegraads MO-akte LO aan de Academie voor Lichamelijke Opvoeding (ALO) te Groningen. Daarna studeerde hij onderwijskunde en wijsbegeerte aan de Rijks Universiteit te Groningen.

Op dit moment werkt hij aan de afronding van zijn proefschrift 'Sportmanagement als moderne professie'. Het Kenniscentrum aan Het Instituut voor Sportstudies te Groningen staat onder zijn leiding.

CORRESPONDENTIE: a.h.broeke@pl.hanze.nl

tel.: 050 5957 496

Topics tweede helft 2005

De onderwerpen die in het komende halfjaar extra worden belicht in de vorm van een topic staan hier vermeld. Wellicht dat er een onderwerp bijzit waaraan u ook een bijdrage kunt leveren

- LO 8: Nieuwe leren
- LO 9: Buitenland.
- LO 10: Multimedia
- LO 11: Kwaliteit
- LO 12: Sportief bewegingsklimaat
- LO 13: Gedragsproblemen
- LO 14: Bewegen in relatie tot beroepsopleidingen

NAAR EVIDENCE BASED PRACTICE IN

Ieder opleidingsinstituut heeft zijn eigen lector en die wordt aangesteld met een missie. Die ligt voor iedere ALO weer anders. Ook in het werkgebied kan verschil zitten. Zo is dat op Windesheim breed; er zijn daar twee lectoren, waarvan de een zich richt op onderwijs en de ander op vrije tijd en in Groningen is sportmanagement het werkgebied. Amsterdam focust zich op de kwaliteit van ons vak door middel van *evidence based practice*. Door: Huub Toussaint

Lectoren zijn nieuwe functionarissen binnen het hbo. Op basis van een projectplan wordt door de Stichting Kennis Ontwikkeling, SKO, voor vier jaar subsidie verstrekt om een lector aan te stellen. Bovendien is geld beschikbaar voor de vorming van een kenniskring. Het werktein van de lectoraten is breed. Het lectoraat dient zich te richten op vijf domeinen, namelijk kennisontwikkeling en -circulatie, curriculumontwikkeling, professionalisering van de hbo-docenten, dienstverlening (al of niet commercieel) naar het werkveld en bijdrage aan beleidsontwikkelingen binnen de hogeschool en daarbuiten. In meer of mindere mate komen deze aandachtspunten terug in de werkzaamheden van het lectoraat Bewegingswetenschappen dat is ingesteld bij de academie voor lichamelijke opvoeding van de Hogeschool van Amsterdam. Binnen dit lectoraat is gekozen de kerndoelstelling te omschrijven als 'het geven van een kwaliteitsimpuls aan het onderwijs van de opleiding'. Ook dit is een brede missie-omschrijving. Immers, wat *kwaliteit* is binnen een maatschappelijke context is geen objectief gegeven, maar de maatschappelijk aanvaarde resultante van interactie tussen belanghebbenden. Kwaliteit verwijst naar de maatschappelijk aanvaarde mix van klantgerichtheid, de mate waarin professioneel en doelmatig gewerkt wordt (Montfort, 2004). (Zie ook Stegeman, et al., 2004). Populair gezegd en Hemerijck (2003) parafraserend is de stelling dat goed onderwijs, onderwijs is dat *past, mag, hoort en werkt*. Vanaf de start van het lectoraat in 2003 is er gediscussieerd in de kenniskring over de vraag wat 'goed bewegingsonderwijs' is en hoe daar aan een bijdrage te leveren valt. Dit heeft geleid tot het thema *evidence based practice* dat de werkzaamheden binnen de kenniskring bepaalt.

EVIDENCE BASED PRACTICE

De praktijk van de lichamelijke opvoeding wordt versterkt wanneer het professioneel handelen meer op basis van *evidence based practice* vorm krijgt (Slavin, 2002). *Evidence based practice* staat voor de nauwkeurige en gestructureerde toepassing van theoretische kennis bij het invullen van het professioneel handelen (vrij naar Sackett, et al., 1996). De ervaring van de individuele docent wordt daarbij gecombineerd met de op wetenschappelijk verantwoorde wijze samengevatte *best practices* van vele collega's. Het op deze wijze versterken van de praktijk van het

(beweging)onderwijs sluit aan bij een advies van de onderwijsraad die stelt dat onderwijsinspanning meer vruchten afwerpt wanneer op een *evidence based* wijze het onderwijs wordt ingericht (Onderwijsraad, 2004). Op *evidence based practice* gericht onderzoek helpt bij het beantwoorden van de vraag: 'Wat is onderwijs dat *werkt*?'.

Het onderzoek van de kenniskring sluit dan ook aan op vragen uit de praktijk zodat enerzijds mythes worden ontmaskerd, anderzijds om *good practices* van *evidence* te voorzien. Daarmee vervult dit onderzoek een rol bij het overbruggen van de kloof tussen wetenschap en praktijk, daarmee een bijdrage leverend aan de professionalisering van die praktijk (Toussaint, 2004).

EVIDENCE BASED PRACTICE: CONSEQUENTIES VOOR HET ONDERWIJS

Een sterkere oriëntatie op *evidence based practice* heeft consequenties voor het onderwijs. Immers, dit vergt een zeker niveau van conceptueel denken: theorie en praktijk moeten op lenige wijze bij elkaar gebracht kunnen worden. Het betekent ook dat (theoretische) ontwikkelingen binnen het vak bijgehouden moeten worden. Het vraagt van de (jonge) LO-professional reflectie over de wijze waarop hij of zij theorie in de praktijk toepast. Dat betekent dat in het onderwijs meer aandacht besteed moet worden aan het kunnen opzoeken van relevante informatie. Daarbij is het voor de student van groot belang dat deze over de vaardigheid beschikt de voorhanden informatie te kunnen toetsen op (praktische) relevantie en kwaliteit. Een en ander heeft geleid tot beleid binnen de docentenopleiding dat gericht is op:

- 1 het aanleren van onderzoeksvaardigheden bij docenten en studenten (zie ook artikel 1.3 van de WHW 1992, waarin dit expliciet wordt genoemd als taak van het Hoger Onderwijs!)
 - 2 het ontwikkelen van een onderzoekscultuur bij de opleiding.
- Dit beleid past bij de visie dat onderwijsontwikkeling, innovatie en kennisproductie door leraren zelf gezien wordt als een belangrijke verrijking van het professioneel functioneren van leraren (NWO, 2003). Het ontwikkelen van onderwijs is een kernkwalificatie van leraren en spreekt leraren(teams) nadrukkelijk aan op hun (brede) professionaliteit. Scholen waarin praktijkonderzoek door leraren min of meer gesystematiseerd plaatsvindt, zien daarin vaak een strategie voor de professionalisering van hun onderwijspersoneel. Door middel van onderzoek ontwikkelen leraren systematisch *evidence based* kennis

DE LICHAMELIJKE OPVOEDING

Onderzoek naar het putten

die ze kunnen uitwisselen met collega's in en buiten de school (NWO, 2003). Daarmee ontstaan mogelijkheden het beroep van de leraar LO te verruimen met taken als onderwijsontwikkelaar, als begeleider van nieuwe collega's en als praktijkonderzoeker. Het sluit aan bij de uitdaging om als docent lichamelijke opvoeding een rol te spelen bij de begeleiding van leerlingen in het kader van profielwerkstukken. Daarnaast sluit het aan bij de algemene eisen die aan hbo-onderwijs gesteld worden (zie de opsomming in Schouten, 2002). De geschetste ontwikkeling draagt bij aan diversificatie van het beroep naar een kwalitatief hoger niveau. Verder vormt het een duidelijk onderscheid naar een niveau dat een lagere vooropleiding zou vereisen (mbo Sport en Bewegen, die meer en meer een rol in het onderwijs lijken te gaan spelen, zij het als onderwijsassistent) en deze ontwikkeling biedt in toenemende mate de mogelijkheid van functien en taakdifferentiatie.

EVIDENCE BASED PRACTICE: VRAGEN NAAR HET DOEL VAN DE LICHAMELIJKE OPVOEDING

Goed onderwijs is onderwijs dat past, mag, hoort en werkt. Goed onderwijs vraagt om een heldere visie op het doel ervan: wat past en wat hoort? Als er fundamentele tegenstellingen in waarden bestaan, ontbreekt de basis voor goed onderwijs. Als een gemeenschappelijk perspectief of referentiekader ontbreekt, is goed onderwijs een onmogelijke opgave (vrij naar Montfort, 2004). Bovendien ontbreekt dan een belangrijk criterium om vast te stellen of het onderwijs werkt, is *evidence based practice* dus niet goed mogelijk. Het is dus de vraag of overheid, schoolbesturen, werkgevers en leerlingen/studenten min of meer gelijke verwachtingen over het doel en de kwaliteit van onderwijs hebben. Gedeelde waarden en een zekere gemeenschappelijkheid in visie op doel en richting vergroten bovendien de kans op effectieve zelfregulering (Ostrom, 1990).

Om allerlei redenen wordt in de westerse wereld (met name in de Angelsaksische landen) steeds meer belang gehecht aan gezondheid (in de volledige betekenis en omvang van het begrip) als een belangrijk doel van bewegingsonderwijs in de schoolsituatie. Het lijkt er op dat deze visie door veel professionals uit dit veld in Nederland slechts ten dele wordt gedeeld. Zo is de consensus nu dat de LO leerlingen opleidt tot een meervoudige handelingsbekwaamheid die deelname aan de bewegingscultuur mogelijk maakt (Stegeman, 2003). Vanuit die visie is de invulling van het huidige studieprogramma lichamelijke opvoeding sterk (ped)agogisch ingevuld. De vraag is of die insteek niet alleen past en hoort, doch ook of ze voldoende is, gegeven maatschappelijke vragen die de LO ook aangaan.

OVERGEWICHT EN BEWEGINGSARMOEDE

De Inspectie van het Onderwijs besteedt in het jaarverslag 2003/2004 expliciet aandacht aan het probleem van overgewicht bij kinderen (Inspectie van het Onderwijs, 2005). Er wordt geconstateerd dat in de gezondheidszorg, de sportwereld en in de politiek grote bezorgdheid bestaat over dit probleem. De vraag wordt gesteld wie nu verantwoordelijk is voor de aanpak daarvan. Uit de analyse van het beweeggedrag op school komt naar voren dat in het basisonderwijs het gemiddeld aantal uren bewegingsonderwijs de laatste vijftig jaren niet gewijzigd is. In het voortgezet onderwijs is dat ongeveer tweeëneenhalf uur per week geweest, waarbij de kanttekening wordt geplaatst dat de variatie in uren bewegingsonderwijs groot is. De inspectie signaleert dat 'het bewegingsonderwijs niet primair het tegengaan van overgewicht bij leerlingen als uitgangspunt neemt' (Inspectie van het Onderwijs, 2005, p. 122) en concludeert 'De preventieve benadering door het onderwijs blijft enigszins achter bij wat gezien de maatschappelijke ontwikkeling als wenselijk wordt gezien.' (Inspectie van het Onderwijs, 2005, p. 123). Deze boodschap mag en moet de wereld van de LO zich aantrekken.

BEWEGEN EN GEZONDHEID

Het is in deze context goed iets dieper in te gaan op het thema 'Bewegen en Gezondheid'. Lichamelijke activiteit laat zich omschrijven in duur, frequentie en intensiteit. Voor iedere vorm van lichaamsbeweging kan men dan het product van deze drie kenmerken zien als een 'dosis' lichaamsbeweging (Van Mechelen, 2004). Een aanbevolen dosis lichaamsbeweging gaat uit van een verhoging van het energieverbruik met ten minste 200 kilocaloriën per dag. Dit wordt bereikt door het uitvoeren van middelzware lichamelijke activiteit (Pate, et al., 1995). Een dergelijk extra energieverbruik kan men realiseren door bijvoorbeeld dagelijks gedurende 30 minuten te wandelen met een snelheid van ongeveer 5 kilometer per uur. Deze aanbeveling staat bekend als de 'Nederlandse Norm Gezond Bewegen' (NNGB; Kemper, et al., 2000). Het is aannemelijk dat een dergelijke dagelijkse dosis lichaamsbeweging een gunstig effect heeft op de gezondheid (Van Mechelen, 2004). In dit opzicht ligt het voor de hand dat het onderwijs een sleutelrol speelt door het aanbieden van geïntegreerd onderwijs in gezondheidskunde en lichamelijke opvoeding, gericht op het bevorderen van *life time* lichamelijke activiteit (Van Mechelen, 2004).

Recente maatschappelijke ontwikkelingen vormen dus aanleiding het doel van de lichamelijke opvoeding tegen het licht te houden. Naast

de erkenning dat bewegingsonderwijs belangrijke opvoedkundige waarde heeft (opvoeden door sport), wordt er steeds meer verwacht dat de LO zijn verantwoordelijkheid neemt bij maatschappelijke problemen zoals overgewicht en bewegingsarmoede. Het is daarbij de kunst een tegenstelling tussen gezondheid en het doel van LO te vermijden. Immers, het bereiken van een situatie waarin voldoende bewegen als vanzelfsprekend geïntegreerd is in het leven van alledag, is juist beter bereikbaar wanneer de LO op school zich primair richt op het met plezier beter leren bewegen.

De gesignaleerde ontwikkeling in het doel van de LO, gevoed door een verandering in *life style*, maar ook door demografische ontwikkelingen (vergrijzing) leidt tot een grotere vraag naar preventieve en curatieve bewegingsprogramma's. Gegeven de sterke (ped)agogische scholing van ALO-afgestudeerden liggen voor hen grote kansen dit nieuwe terrein in te vullen, mits binnen de ALO-opleidingen nog meer aandacht aan *evidence based practice* en aan medisch/bewegingswetenschappelijk aspecten van bewegen besteed gaat worden.

ONDERZOEK VAN HET LECTORAAT

De voornoemde ontwikkeling van *evidence based practice* in de lichamelijke opvoeding vraagt om inbedding in een grotere kennisinfrastructuur. Daartoe wordt er door de ALO Amsterdam samen gewerkt met de Faculteit der Bewegingswetenschappen (FBW) van de Vrije Universiteit:

- a over en weer zal gebruik gemaakt worden van onderzoekfaciliteiten
- b over en weer krijgen talentrijke studenten toegang tot het afstudeerprogramma.

Ad a: Geert Savelsbergh (expert op het gebied van ontwikkeling van de motoriek en motorisch leren) is toegetreten tot de kenniskring. Kenniskringlid Wim van Lier (docent medisch/biologische vakken) geniet gastvrijheid aan de FBW en verricht daar onder leiding van Savelsbergh onderzoek naar het leerproces van het putten bij golf.

Ad b: een aanvraag is ingediend bij de Digitale Universiteit voor het ontwikkelen van dit digitaal schakelprogramma Bewegingswetenschappen (Aarts, et al., 2003). Deze aanvraag is in 2004 toegewezen (DU-project 4052, € 342.575,-) en de ontwikkeling van een digitaal schakelprogramma is in volle gang. Dit programma stelt talentrijke hbo-studenten (LO, fysiotherapie, bewegingstechnologie, etc.) in staat parallel aan hun bacheloropleiding achter de PC (dus onafhankelijk van tijd en plaats) belangrijke delen van het pre-master traject Bewegingswetenschappen af te ronden.

De focus van de kenniskringactiviteiten in 2004 was als volgt.

- a Leden van de kenniskring voeren *onderzoek* uit. In het doorlopen van dit *proces* worden (de) onderzoekvaardigheden getraind. Dit bevordert de kwaliteit die kenniskringleden als docenten kunnen leveren bij het begeleiden van scripties en onderzoekstages van studenten.
- b Bij voorkeur worden onderwerpen gekozen die nauw aansluiten bij kerncompetenties uit het *onderwijs* en die een bijdrage leveren aan *evidence based practice* van onze afgestudeerden.
- c Er wordt onderzoek verricht naar knelpunten in het onderwijs (passen de middelen bij de doelen?). Dit geschiedt in nauwe samenwerking met de curriculumcommissie.

Peer-groups

De kenniskring is opgesplitst in *peer-groups*, elk met een eigen onderzoekthema. Deze thema's zijn:

- 1 Motorisch leren
- 2 Evaluatie effectiviteit (extra) bewegingsprogramma's
- 3 Evaluatie kwaliteit onderwijs.

De *peer-groups* vervullen een functie in het ondersteunen van de te behalen doelen. Enerzijds door als eerste vraagbaak te fungeren bij het oplossen van praktische onderzoekproblemen, anderzijds door elkaar aan te spreken op gemaakte afspraken. De *peer-group* vergadert ten minste één keer per maand ten einde de voortgang vast te stellen en te reflecteren op het leerproces. In kernpunten wordt verslag gelegd van de voortgang.

Peer-group I

- Is er een overdracht van de turnvaardigheid 'de pendelkip' bij het aanleren van het polsstokhoogspringen?
Huib van de Kop en Mathieu Voorthuizen (docenten turnen) en Ben Vet (docent atletiek) onderzoeken deze vraag door de vorderingen van derdejaars ALO-studenten in het polsstokhoogspringen vast te leggen. De mate van vordering wordt vergeleken met de scores op de pendelkipvaardigheid. Beoogde afronding 2005.
- Wim van Lier vergelijkt de uitvoering van een put-taak (golf) door beginners en professionals en beoordeelt welke informatie daarbij relevant lijkt te zijn. Beoogde afronding 2005.

Geert Savelsbergh begeleidt deze projecten en schreef tevens een tekst over motorisch leren in de context van de lichamelijke opvoeding (Savelsbergh, et al., in press).

Peer-group II

Pim de Vries (Expertisecentrum ALO) heeft meegewerkt aan het onderzoek 'Club Extra: Effectevaluatie van een beweegprogramma voor kinderen met een motorische achterstand'. De verslaglegging is in volle gang.

Rogier Beliën (docent spel) ontwerpt een lessenreeks gericht op het verbeteren van hockeyvaardigheden en zal in 2005 het effect op het aanleren daarvan evalueren in een schoolsituatie. Beoogde afronding 2006.

Martin Breedijk (docent aan de opleiding SM&O) heeft in zijn lessen trainingsmethodologie de studenten de rustpols laten opnemen en gekeken of deze met de vordering van de training daalt. Het artikel 'Onderwijs en Onderzoek: Effect van duurtraining op de rustpols' is ter publicatie aangeboden aan de *Lichamelijke Opvoeding*.

Peer-group III

Janey van Asperen (docent filosofie) en Willemien Feenstra (onderwijskundig medewerker) doen onderzoek naar het themaonderwijs in het derde jaar van de docentenopleiding van de ALO. In 2003 is een kwalitatief onderzoek verricht. In 2004 is de ervaring van 2003 benut voor het vervaardigen van een gesloten vragenlijst. Van studenten wordt een oordeel gevraagd over de bijdrage van verschillende vakken aan het thema. De resultaten worden in 2005 teruggekoppeld aan de kenniskring en de curriculumcommissie.

Willemien Feenstra en Jan Mol (begeleider LIO's) stellen de vraag of LIO's over voldoende competentie beschikken om met succes deze

laatste fase van het onderwijs in te gaan. De resultaten worden in 2005 teruggekoppeld aan kenniskring en curriculumcommissie. Rem Pronk (docent economische vakken SM&O) doet onderzoek welke leiderschapsstijlen en -rollen gevraagd worden in de sportmarkt om succesvol in deze markt te kunnen opereren. De informatie die met dit onderzoek verzameld wordt is leidend bij de inrichting van het onderwijsprogramma van Sport Management en Ondernemen. Hilde Bax (onderwijsmanager ALO) onderzoekt bij verschillende 'gebruikers' de ervaren kwaliteit van lessen lichamelijke opvoeding in het basis- en voortgezet onderwijs. Samen met haar begeleiders, Harry Stegeman en Paul De Knop, is er een promotieplan opgesteld en wordt er gewerkt naar afronding van het proefschrift in 2008.

ONDERWIJSACTIVITEITEN VAN HET LECTORAAT

Belangrijke elementen van de discussie over de vraag 'Wat is goed LO-onderwijs?', zoals in 2003 gevoerd in de kenniskring, zijn nu overgenomen door de curriculumcommissie en komen terug in de curriculumdiscussies met alle docenten. Tevens vormde deze discussie aanleiding het Onderzoeksmethode onderwijs te stroomlijnen. Daarbij verzorgt de lector samen met kenniskringlid Mathieu Voorthuizen het onderwijs 'Onderzoeksmethode' in het 3^e jaar van de docentenopleiding. Het zelf uitvoeren van kleine onderzoekprojecten door studenten is meer centraal komen te staan. Dit experiment is in volle gang en de opgedane (vooral positieve) ervaring wordt weer ingebracht in de discussie over de ontwikkeling van het curriculum.

De literatuurlijst wordt op verzoek toegestuurd door de auteur

CORRESPONDENTIE: h.toussaint@hva.nl

Alle schoolsport artikelen (ook de roepnaam op onze eigen naam)

Alle textiel-bedrukkingen

MATCHPOINT

sportswear

Alle soorten (sport) kleding

Sporttenue vanaf: € 21,50 (Incl. Btw)

www.matchpointsportswear.nl

Info@matchpointsportswear.nl

Lijnbaanstraat 16 - 9711 RV GRONINGEN 050 - 3183 777

LEREN SPELEN DOOR SLIM TE VOETB

In het artikel 'Leren spelen door slim te voetballen' van het vorige nummer is uiteengezet dat door veelzijdige bewegingservaringen en het spelen van verschillende activiteiten leerlingen beter leren spelen. Vooral als er aandacht is voor overeenkomstige patronen (transfer). De leerwinst zit hem in het leren oplossen van gethematiseerde spelproblemen die bij verschillende spelen aan bod kunnen komen. Dit artikel gaat verder met voorbeelden van het op niveau kiezen van spelvormen, als voorwaarde voor het oplossen van spelproblemen.

Door: Edwin Timmers, Timo Meertens en Maarten Massink

LEERLIJNEN EN SPELVORMEN

Het 'al spelend leren' verdient in het spelonderwijs de voorkeur. Leerlingen moeten een activiteit als 'spel' kunnen beleven (Brüggemann & Albrecht, 1988; Dietrich, 1977; 1985; et al., 1994). Dat motiveert en stimuleert tot leren (te leren). De ene leerling richt zich op het goed vrijlopen en een ander op het 'in beweging aan- en meenemen' van de bal. Een 'spel' spelen betekent dat het spannend is omdat je kunt winnen of verliezen, kunt scoren of punten tegen kunt krijgen, balbezit kunt hebben of dat verliezen. Er is voortdurend strijd om de punten. Een spel als: twee spelers tegenover elkaar, die de bal door een klein doeltje van drie passen breed proberen te spelen, wordt als spel beleefd. De spelvorm moet spelécht zijn. De bedoeling en de kern van het spel komen met voetbal, zoals we dat als sport kennen, overeen. Het gaat dan ook om het leren oplossen van typische voetbalproblemen met technische én tactische kernvaardigheden. De leerling moet een spelactiviteit als 'spel' kunnen ervaren.

Apart oefenen van technische en tactische vaardigheden is in de school en op het spelniveau van leerlingen niet haalbaar. De beschikbare tijd is daarvoor ook tekort. Leren spelen is het meest gediend met 'leren in relatief complexe en variabele situaties'. Spelers leren in samenhang, technisch/tactisch, gegeven de mogelijkheden van henzelf en de mede- en tegenspelers, slim te spelen. Ze leren een optimaal gebruik te maken van spelsituaties.

'Relatief complex' betekent dat een spelvorm is afgestemd op het niveau van de spelers. Een spel moet de speler uitdagen en mag daarom best nét iets te moeilijk zijn. Voor beginners kan één tegen één plus een neutrale speler die met de balbezitter meespeelt complex zijn, terwijl dat voor gevorderde beginners bij een positiespel vier tegen twee met twee doelen het geval kan zijn. 'Variabele situaties' omdat leren spelen een voortdurend instellen is op een net iets andere spelsituatie dan een vorige keer, terwijl de principes dezelfde blijven en je hierdoor meer inzicht in het spel krijgt. Je leert het voetbal er beter door te lezen (Schöllhorn et al., 2004).

Spelvormen zijn te onderscheiden in *eind- en basisspelvormen*. Een eindspelvorm bevat de kern van het sporteindspel (bij voetbal dus elf

tegen elf), waarbij gelijke spelersaantallen tegen elkaar spelen en op dezelfde wijze tot scoren komen. Een basisspelvorm is een spelvorm die met de spelbedoeling van het sporteindspel overeenkomt maar door afwijkende spel- en speelregels bepaalde spelproblemen accentueert. Ze worden als het ware uit een eindspelvorm geknipt. Voor *eindspelvormen* gelden de volgende keuzecriteria.

Een overeenkomstige spelbedoeling als het sport- en wedstrijdeindspel.

Een afstemming van spelregels op het spelniveau van een groep. In stappen te ontwikkelen. Voetballen van één tegen één met twee doeltjes, via vier tegen vier en zeven tegen zeven naar elf tegen elf.

Voor *basisspelvormen* gelden de volgende keuzecriteria.

- *Spelechtheid*. Het spel is verwant met een eindspelvorm. Er kan in ieder geval door beide partijen gescoord worden. Het doel (groot en klein of één en meerdere naast elkaar) en de wijze van scoren (met een dribbel, rondom, achter doellijn aangespeeld worden) kan variëren. Bij bijvoorbeeld een positiespel vier tegen twee met twee doelen worden de regels, technieken en tactieken van een eindspelvorm toegepast. Alleen de regel: 'het team in balbezit heeft steeds een overtal aan aanvallers', wordt toegevoegd.
- Het *accent* ligt op het *oplossen van een bepaald spelprobleem*. Dat kan door het veranderen van regels van een eindspel (om meer breedte in het aanvalsspel te krijgen kan bijvoorbeeld worden gescoord op twee naast en uit elkaar op de achterlijn geplaatste doeltjes) in combinatie met het toepassen van bepaalde speelregels ('we houden de aanval breed' en 'scoren zo veel mogelijk alleen in beweging').
- Een spel moet *door de spelers als spel beleefd* kunnen worden. Daarvoor is nodig dat er sprake is van een duel tussen twee teams of individuele spelers, het spel spannend is (er kan worden gescoord, het kan wel of niet lukken, er kan worden gewonnen of verloren) en een spel als een zinvol geheel van acties en regels wordt gezien.

Steeds geldt dat hoe meer criteria van toepassing zijn hoe beter de keuze van deze eind- of basisspelvorm. Vaardigheden worden binnen spelvormen, al spelend, geleerd. Expliciete aandacht voor de

ALLEN (2)

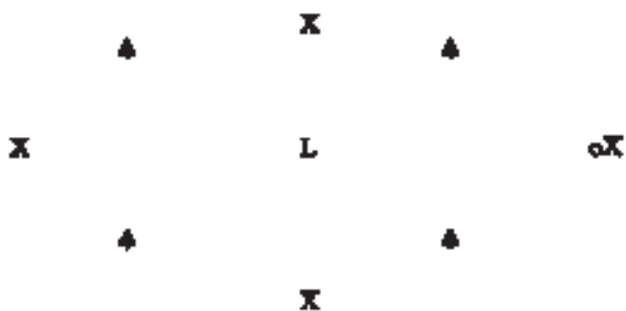
uitvoering en beter leren hiervan zal in de sportsituatie meer voor de hand liggen dan in de school.

(Zie voor de eerder genoemde spelproblemen aan het einde van de paragraaf 'Oplossen van spelproblemen thematiseren'. Hier enkele voorbeelden van spelvormen.)

Spelprobleem: van ongericht wegspeelen naar gericht overspelen.

Basisspelvorm: 4:2 door een vierkant.

Twee viertallen spelen samen. Eén viertal speelt de bal rond. Het andere viertal levert twee lummels in het vierkant. Na tien keer samenspelen zonder dat de lummels de bal raken, komen er andere lummels in. Weer tien keer samengespeeld? Dan weer twee nieuwe lummels. Doorgaan tot alle vier twee keer lummel zijn geweest. Dan wisselen. Als de lummels de bal onderscheppen wordt er ook gewisseld.

Eindspelvorm: vier tegen vier met vier doeltjes. Iedere partij verdedigt twee doeltjes.

Spelprobleem: van gericht overspelen naar gericht overspelen en vrijlopen.

Basisspelvorm 1: 3:1 door een vierkant en in de vrije ruimte.

Per viertal speel je de bal door een vierkant naar elkaar. Je neemt de balbezitter steeds in het midden. Je mag niet rechtdoor het vierkant spelen maar altijd opzij afspelen. Eén speler staat in het midden en probeert de bal te onderscheppen. Wisselen bij onderschepping of na tien keer overspelen. Twee viertallen tegen elkaar. Wie speelt het eerst de bal tien keer samen?

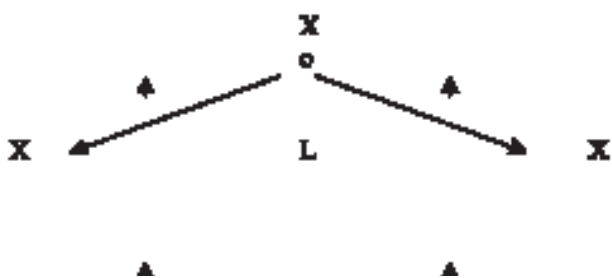

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Per achttal speel je eerst vier tegen een. Na tien keer samenspelen komt de tweede lummel erbij. Na weer tien keer samenspelen komt de derde lummel er bij enzovoort. Als een lummel de bal onderschept is het wisselen. Het andere viertal mag de bal rondspelen. Als het lukt met vier tegen vier de bal ook nog tien keer samen te spelen is het ook wisselen.

Basisspelvorm 2: van 4 :1, naar 4 :2, naar 4 :3, naar 4 : 4 buiten de perken (of lijnbal).

Je speelt vier tegen vier. Je scoort een punt als je je medespeler over een doellijn in het eindvak aanspeelt en deze de bal kan stoppen of (later) kan stoppen en terugspelen naar de passende speler.

Eindspelvorm: 4 : 4 met twee brede doelen (tien passen breed; zonder keepers). Er is gescoord als de bal door het doel wordt gespeeld en door een medespeler wordt gestopt.

VOLGORDES IN SPELVORMEN

- Het steeds complexer of moeilijker maken van een spel als voetbal bevordert het leren. Dat complexer maken kan cursorisch, concentrisch of thematisch. Bij *cursorisch leren* is sprake van 'stapelen'. Eerst wordt dribbelen en drijven geoefend, dan het samenspelen,

Leertlijn eindspelvormen. Er wordt in een les/training of lessen-/trainingsreeks altijd met een eindspelvorm begonnen. Voorbeeld van <i>totaal-totaal</i>: - van 1-1 met 2 doeltjes, - via onder andere 4-4 met twee doelen/keepers, - naar 7-7 met twee doelen/keepers binnen een speelruimte. Binnen elke eindspelvorm worden in de loop van het leerproces <i>spelproblemen</i> door spelers/coach gesignaleerd, benoemd, geanalyseerd en 'een meest waarschijnlijke oplossing' gekozen.	Leertlijn <i>basisspelvormen</i> per spelthema én opeenvolgende spelthema's Er ontstaat in het 'totaal' een spelprobleem. Spelproblemen zijn tot vijf <i>spelthema's</i> te herleiden met daarbij aansluitende basisspelvormen. In een <i>basisspelvorm</i> krijgt (de oplossing van) een bepaald spelprobleem accent. Het is een 'deel' van een eindspelvorm. Voorbeeld: 1-1 met twee doeltjes en een neutrale speler die steeds met de balbezitter meespeelt óf 4-2 op één doel, waarbij rondom mag worden gescoord en twee wachtende verdedigers. Bij balverlies worden verdedigers aanvallers en spelen zij 4-2. Daarna wordt dezelfde of een andere (moeilijker of makkelijker) eindspelvorm ('totaal') gespeeld	<i>Spelvaardigheden</i> (technieken en tactieken) zijn onderdeel van een leertlijn eind- én basisspelvormen. Aanbod van kernvaardigheden van eenvoudig naar complex en bij voorkeur met transfereffecten (leren voetballen én leren spelen). Ze bepalen de complexiteit of moeilijkheidsgraad van een spelvorm.
---	--	--

Figuur 1. Leertlijnen

dan het scoren en vervolgens worden die vaardigheden na enige tijd in een eindspelvorm gecombineerd. Het is een deel-deel-totaal methode.

- Bij *concentrisch leren* is sprake van een al spelend 'herhalen én verdiepen'. Speel één tegen één met twee doeltjes, speel één tegen één met twee doeltjes en een neutrale speler die steeds met de balbezitter meespeelt (twee tegen een), speel twee tegen twee met twee doeltjes en daarna met twee neutrale (vleugel)spelers die steeds met de balbezitters meespelen (vier tegen twee). Het is een totaal-totaal of totaal-deel-totaal methode.
- Bij *thematisch leren* worden bepaalde spelproblemen onderwerp van onderwijs of training. Er wordt ook hier al spelend geleerd. Bij een eindspelvorm drie tegen drie met twee doeltjes blijkt de individuele balbehandeling (het alleen spelen) bij meerdere spelers een probleem. Dat wordt door de spelers geconstateerd en vervolgens in één of meerdere basisspelvormen geoefend. Het is eveneens een totaal-totaal of totaal-deel-totaal methode.

Afhankelijk van de verschillende problemen van een team worden spelregels veranderd of toegevoegd, andere spelvormen aangeboden en/of op maat verschillende aanwijzingen gegeven. Die veranderingen hebben invloed op één of meerdere van de volgende aspecten:

- het stelt tactisch gezien meer of minder eisen aan spelers
- de weerstand van mede- en tegenspelers wordt er groter of kleiner door
- de voorspelbaarheid van de acties wordt er kleiner of groter door
- de handelingssnelheid of -complexiteit wordt er hoger of lager door.

Het maken van leertlijnen gebeurt dus samenvattend op de volgende manier. Zie figuur 1.

Maar spelers kunnen ook zelf spelregels veranderen en maken of spelvormen kiezen. Daarover in een volgend artikel.

Referenties

- Brüggemann, D. & Albrecht, D. (1988). *Modernes Fussballtraining*. Schorndorf: Hofmann.
- Dietrich K. (1977). *Fussball- spielgemäss lernen- spielgemäss üben*. Schorndorf: Hofmann.
- Dietrich K. (1985). *Sportspiele*. Reinbek.
- Dietrich K., Dürrwächter, G. & Schaller, H.J. (1994). *Die grossen Spiele*. Aachen.
- König, S. (1997a). Zur Vermittlung von Spielfähigkeit in der Schule. In: *Sportunterricht*, 11, 476-486.
- König, S. (1997b). Basketball – Ein Vermittlungskonzept für die Schule. In: *Sportunterricht*, 11, *Lehrhilfen für den Sportunterricht*.
- Massink, M. & Nanninga, J.W. (1995). *Spelen met problemen (Mit Probleme spielen)*. Baarn: Educaboek.
- Massink, M., Kok, P., Klein Lankhorst, G. & Breukelman, H. (2002). *Allround. Lichamelijke opvoeding voor de onder- en bovenbouw van het VMBO (Allround. Leibeserziehung für die unter- und obere Lage der Sekundarstufe 1 und 2)*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Schöllhorn, W.I., Sechelmann, M., Trockel, M. & Westers, R. (2004). Nie das Richtige trainieren, um richtig zu spielen. In: *Leistungssport*, 34, 5, 13-17.
- Timmers, E. & Meertens, T. (1998). *Spelen(d) leren spelen (Spelen(d) spiele lernen)*. Haarlem: De Vrieseborch.
- Timmers, E. & Meertens, T. (2001). *Slim spelen (Spiel klug)*. Een studieboek over spelonderwijs voor leerlingen.

CORRESPONDENTIE: e.i.timmers@pl.hanze.nl

PRAKTIJKKATERN

FOTO: NITA RIEVERSMA

PRAKTIJK BASIS- EN VOORTGEZET ONDERWIJS

22 RUGBY VOOR DE BASISVORMING (2) *Rogier Beliën*

25 HOGER DAN HOOG (3) *Bas Baremans*

RUGBY VOOR DE BASISVORMING (2)

In het vorige deel van dit artikel (LO 4 2005) trof u suggesties aan met betrekking tot de methodische lijn, de spelregels en de organisatie wanneer u rugby wilt gaan geven op school. Een centrale vraag daarbij is in hoeverre het eindspel rugby uitgediept dient te worden om het toepasbaar te laten zijn voor de schoolpraktijk. Door Rogier Beliën

Als eindvorm wordt gekozen voor vier tegen vier tot zes tegen zes. Daarnaast wordt voortdurend, maar niet te pas en te onpas, gevarieerd met aspecten als spelregels, spelverloop, materiaal, aantal spelers en de scoremogelijkheden. We gaan uit van vier lessen waarbinnen een toernooi wordt afgewerkt en de lessen kunnen in stationsvorm en/of klassikaal worden georganiseerd. U zit uiteraard geheel niet vast aan deze didactische werkvorm. In dit deel van het artikel treft u de eerste voorbeeldles. Niet om te kopiëren maar om het goede voor uw praktijk eruit te halen!

Legenda

- Speler/leerling/aanvaller
- Balbezitter
- Tegenstander
- Docent/coach
- Passlijn
- Looplijn/speler met/zonder bal
- Schot
- Pilon/hoekpunt

Grids en channels

In de lesvoorbereidingen treft u de begrippen grid en channel. Het grid en channel systeem is een compacte wijze van organiseren. Een grid is een vierkant en meerdere grids achter elkaar noemt een channel. De verschillende groepen (4-6-8-tallen) werken op een eigen grid. Er zijn vele combinaties denkbaar in werkvormen met weinig organisatorische consequenties. In de rugbysport is men gewend in deze organisaties de zogenaamde drills af te werken. Op school kan men daar uiteraard ook gebruik van maken. Drills hebben een hele duidelijke structuur. We dienen deze oefenvormen wel regelmatig af te wisselen met spelvormen en wedstrijdvormen, zodat voor leerlingen herkenbaar blijft waarvoor men iets oefent.

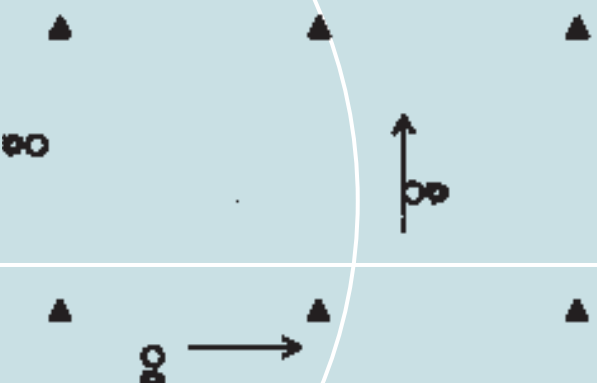
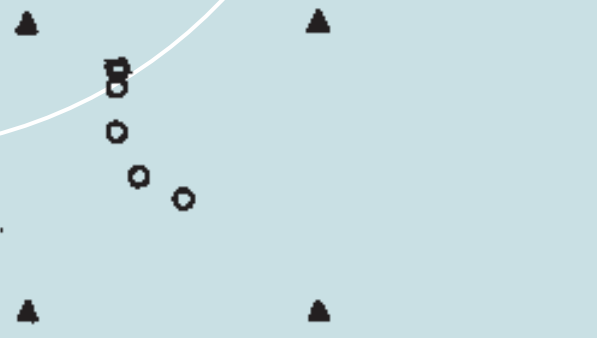
Vangen in loop

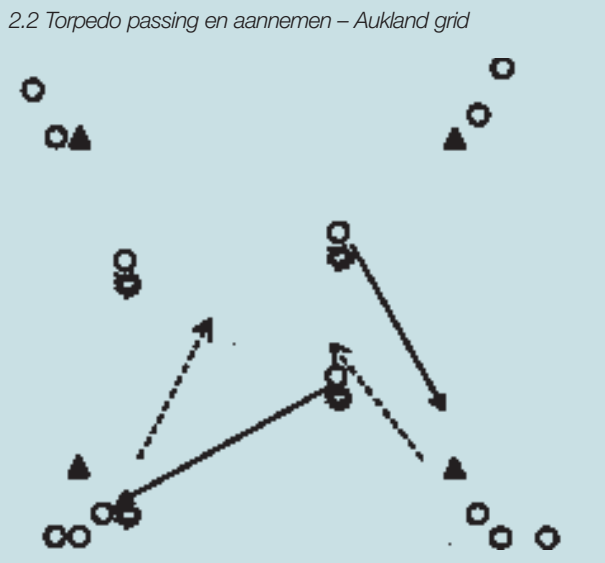
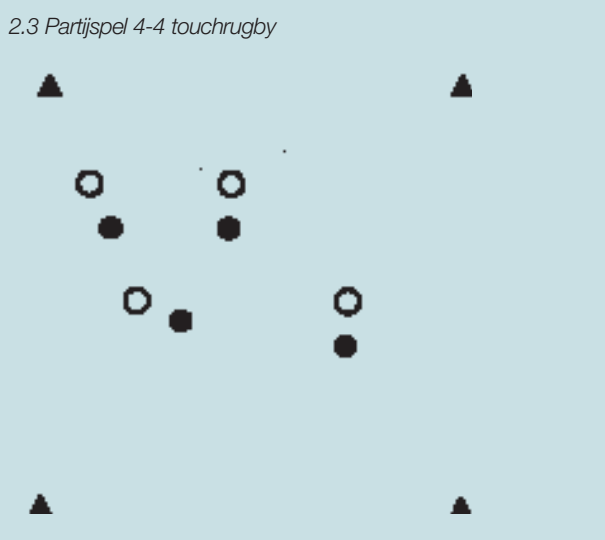
Les 1

Rugby Basisvorming

Leerinhoud (en globale doelen)

- De leerling kan met de bal lopen en tegenstanders ontwijken
- De leerling kan de bal afschermen door het lijf tussen de bal en de tegenstander te houden
- De leerling kan vlot een passeeractie met bal uitvoeren onder (geringe) weerstand
- De leerling kent de spelregels van touch rugby en de opzet van de lessen rugby
- De leerling kan tweehandig passen en versnellend ontvangen.

Wat - Methodiek	Hoe – Didactiek
<i>Inleiding</i> 1.1 Introductie op de module	De docent geeft informatie over de organisatie en doelstellingen van de module rugby (o.a. thema's, stations, spelen van het toernooi, terminologie). De leerlingen kunnen vragen stellen. Wie weet er iets van rugby? Hoe ziet een speler eruit? Wat zijn de verschillen tussen een American Football-speler en een rubyspeler?
1.2 Handling drills/lopen en ontwijken 	De leerlingen lopen met bal rondom een grid (vierkant van $\pm 12 \times 12$). Op het fluitsignaal voeren zij verschillende opdrachten uit; bal neerleggen en de volgende oppakken, oversteken zonder te botsen. <i>Uitbouw:</i> een aantal aangewezen spelers (bijv. van één grid) worden op het fluitsignaal tikker en proberen balbezitters te tikken die in hun vierkant proberen te blijven of over willen steken. Meerdere grids aan elkaar noemt men een channel. <i>Accent:</i> bal klemmen onder de arm bij het lopen, laag bij de grond en over de bal heen stappen bij oppakken, versnellen bij ontwijken.
<i>Kern – oefenen ballhandling</i> 2.1 Plaatsen en oppakken – 'follow the leader' 	Elk groepje loopt in trein kris kras achter elkaar aan in de eigen grid; de voorste (leader) heeft de bal. Op fluitsignaal plaatst de leader de bal op de grond en sluit achter aan. Nummer 2 pakt de bal in de loop op. <i>Uitbouw:</i> de vorm kan ook gedaan worden met passing en aanne-men, een rollende bal oppakken, meerdere groepen in een grid, passing op snelheid tegen de andere groepen. <i>Accent:</i> vlak voor ontvangen versnellen, met rechte armen passen, twee handen achter het midden van de bal.

2.2 Torpedo passing en aannemen – Auckland grid 	Een 'auckland grid' is een vierkant (± 8x8 meter) waar vier groepen over de hoeken zijn verdeeld; de spelers werken over de diagonaal met twee tot vier ballen. De spelers lopen met de bal naar het centrum en passen tweeënhandig naar de eerste zonder bal van de volgende groep; links en/of rechts. Aansluiten bij die groep. <i>Uitbouw:</i> de vorm kan ook gedaan worden met plaatsen, rollen en oppakken, met verschillend aantal ballen, op snelheid en op vastheid tegen andere groepen. <i>Accent:</i> vlak voor ontvangen versnellen, met rechte armen passen, net achter het midden vasthouden, handen eindigen in passrichting.
2.3 Partijspel 4-4 touchrugby Toernooigedeelte 4-4 touchrugby	We spelen in een groot grid (20x20m.) touch rugby als tienbal. Je scoort voor 5 punten als partij wanneer je 10 keer hebt gepast. De bal is daarna voor de andere partij. De spelers mogen rennen met de bal in de handen; schijnbewegingen en snelheid zijn je wapen. De bal mag alleen achterwaarts gegooid worden en er mag nog niet geschopt worden. Alleen de speler met bal mag door één tegenstander getikt worden met de hand, nooit duwen of slaande bewegingen maken. Wanneer je getikt wordt dien je direct te passen. Wanneer de bal uitgaat of op de grond valt wordt de bal ingenomen middels een achterwaartse rol van de bal onder de voet door, waarbij de tegenstander minimaal vijf meter afstand neemt. Als de bal onderschept wordt gaat het spel door. <i>Accent:</i> snelheid inpassen op korte afstand, versnellen voor ontvangen, schijnbewegingen met lichaam, bal en hoofd. Zie voor organisatie en spelregels (deze les dus zonder tackle) LO 4, 2005

Wordt vervolgd

De artikelen zijn te downloaden op: www.gymleraren.nl

CORRESPONDENTIE: r.h.belien@hva.nl

Passoefening in de grid

FOTO: ANITA RIEMERSMA

SPRINGEN MET EEN HALVE DRAAI

HOGER DAN HOOG (3)

De juiste positie van afzetten ten opzichte van het insteekpunt (ver genoeg ervandaan) blijkt bij het polsstokhoogspringen cruciaal. En wel zodanig dat dit tot in een vergevorderd stadium dé succesfactor en voorwaarde voor een goede sprong is. Leerlingen dienen geholpen te worden om deze juiste afzetplek te vinden. Door: Bas Baremans

Het begint met de leerlingen duidelijk te maken wat de goede afzetplek is. Deze ligt nogmaals onder de bovenste hand bij een gestrekte positie van de springer (zie eerdere tekening in deel 2). Een merkteken op de vloer kan hierbij soms van dienst zijn. Ook het langdurig aanhouden van een korte aanloop kan leerlingen tot hulp zijn, omdat deze veel beter is te overzien dan een lange aanloop. De kans dat ze met een korte aanloop goed uitkomen is daardoor veel groter. Bovendien is het hoge aanlooptempo dat het gevolg is van een langere aanloop nog helemaal niet nodig. Sterker; het kan zelfs averechts werken, omdat daardoor het kantelpunt te snel wordt gepasseerd.

Terwijl juist een lage snelheid van passeren van het kantelpunt in het volgende leervoorstel heel voordelig is. Er bestaat daarmee immers relatief veel tijd in de lucht om de noodzakelijke acties te kunnen uitvoeren en bovendien zijn de momenten waarop een en ander moet geschieden veel beter te onderkennen.

De uitdaging voor de springers is dat zij moeten proberen hun voeten hoog op te schoppen. Door geleidelijk aan de greephoogte te laten toenemen en daaraan navenant de afzetplek en de aanloopsnelheid aan te passen, ontstaat een heerlijk zwevend gevoel van los zijn. Waarbij ook het verblijf in de lucht vanwege het gedoseerde tempo lang lijkt te duren. Als de vlucht veilig geschiedt en de landingen op veilige wijze (zonder al teveel ondersteuning) op het midden van het landingsvlak plaatsvinden, kan worden overgegaan naar het springen met een halve draai.

POLSTOKHOOGSPRINGEN MET EEN HALVE DRAAI TOT STAND

Zoals gezegd kan, als aan de bovengenoemde voorwaarden is voldaan, worden overgegaan naar het springen met een halve draai. De springer maakt hierbij in het tweede deel van de vluchtfase een strekkende beweging met zijn heupen gevolgd door een halve draai en landt daardoor op zijn voeten met zijn gezicht in de aanlooprichting. Als er binnen de groep nog niet al te veel niveauverschil is ontstaan,

Polsstokhoogspringen met halve draai tot stand

Het inrollen is essentieel om de benen vervolgens voldoende steil te kunnen wegwerpen

is het verstandig om de introductie van de halve draai gepaard te laten gaan met de entree van een lijntje. Deze kan de springer hulp bieden door als oriëntatieteken te fungeren. De lijn immers geeft aan wanneer er uitgestrekt en gedraaid moet worden. Indien de inschatting bestaat, dat dit springen met een halve draai voor een aantal leerlingen nog te hoog gegrepen is, kan ook tijdelijk worden volstaan met het draaien zonder lijn. Dit kan echter niet te lang duren, omdat er zonder lijn geen noodzaak bestaat om steiler weg te steken met de benen.

EERST STEKEN, DAN DRAAIEN ...

Wat er namelijk dient te gebeuren is dat de springer zich leert 'invouwen' aan de stok door even na de afzet zijn heupen te buigen en zelf geleidelijk aan iets achterover te gaan hangen. Het wegsteken van de benen (uitstrekken van de heupen) zal er vanuit dié positie toe leiden, dat de stekende beweging niet naar voren plaatsvindt, maar enigszins omhoog gericht. Noodzakelijk om een hogere lijn te kunnen passeren. De beweging lijkt daarmee in essentie erg op de kiep-beweging vanuit het turnen.

De strekking van de heupen dient hierbij nadrukkelijk eerder plaats te vinden dan het draaien. En wel om twee redenen:

- het opsteken van de benen maakt dat de springer optimaal profi-

teert van de stijgingsmogelijkheden die zijn aanloopsnelheid hem biedt. Hij boekt daarmee hoogte en kan de richting van passeren (steilte in zijn sprong) gunstig beïnvloeden. Bij het inzetten van de draai houdt bij veel beginnende springers het steken echter op en wint de springer niet langer meer aan hoogte

- het draaien vanuit een zittende positie verloopt moeizaam, omdat de voeten zich ver van het draaipunt bevinden. Dit houdt in dat het draaien langzaam zal verlopen (grote momentarm), wat een efficiënte uitvoering in de weg staat. Indien de draai plaatsvindt nadat de springer zijn benen heeft weggestoken, verkeert deze in een bijna gestrekte positie. De navolgende draai om de lengteas kan vanwege de zeer beperkte momentarm dan snel en efficiënt geschieden.

Bij de betere springers zie je dat de fasen van inrollen (invouwen), wegsteken en draaien elkaar naadloos opvolgen en fraai in elkaar overlopen. De strekking wordt bij hen in de laatste fase afgerond met de inzet van de draai. Deze draai vindt plaats om de stok heen, die als het ware tijdelijk wordt gefixeerd. De stokvanger kan hierbij helpen door de stok tijdelijk even tegen te houden.

Het uitstrekken van de heupen is iets wat nogal wat leerlingen moeilijk vinden om te onderkennen. Zowel de beweging zelf als het moment waarop deze moet plaats vinden. Zij zijn gebaat bij het krij-

Eerst strekken, dan pas draaien

gen van een duwtje onder de heupen waardoor de beweging als het ware wordt ingezet en voor hen wordt uitgevoerd. Als zij dit zelf een aantal keer met hulp hebben ervaren (en dus weten waarnaar ze op zoek moeten) zijn de meeste veel beter in staat om dit op eigen kracht te doen. De vergelijking met de aantrekbeweging van een broek (mogelijk bekend vanuit de kiep) is een voor veel leerlingen behulpzame tip hierbij.

VERVOLGEN VAN HET SPRINGEN MET HALVE DRAAI

Vervolgen van dit springen met halve draai zijn er volop. Een gunstiger richting (aangeven via een hogere lijn), het afduwen van de stok in de landing, het verder verfijnen van de techniek, het verhogen van de aanloopsnelheid in combinatie met een hoge greep en het afbouwen van de vanghulp zijn chronologisch gezien de meest voor de hand liggende.

Gunstiger richting van wegsteken

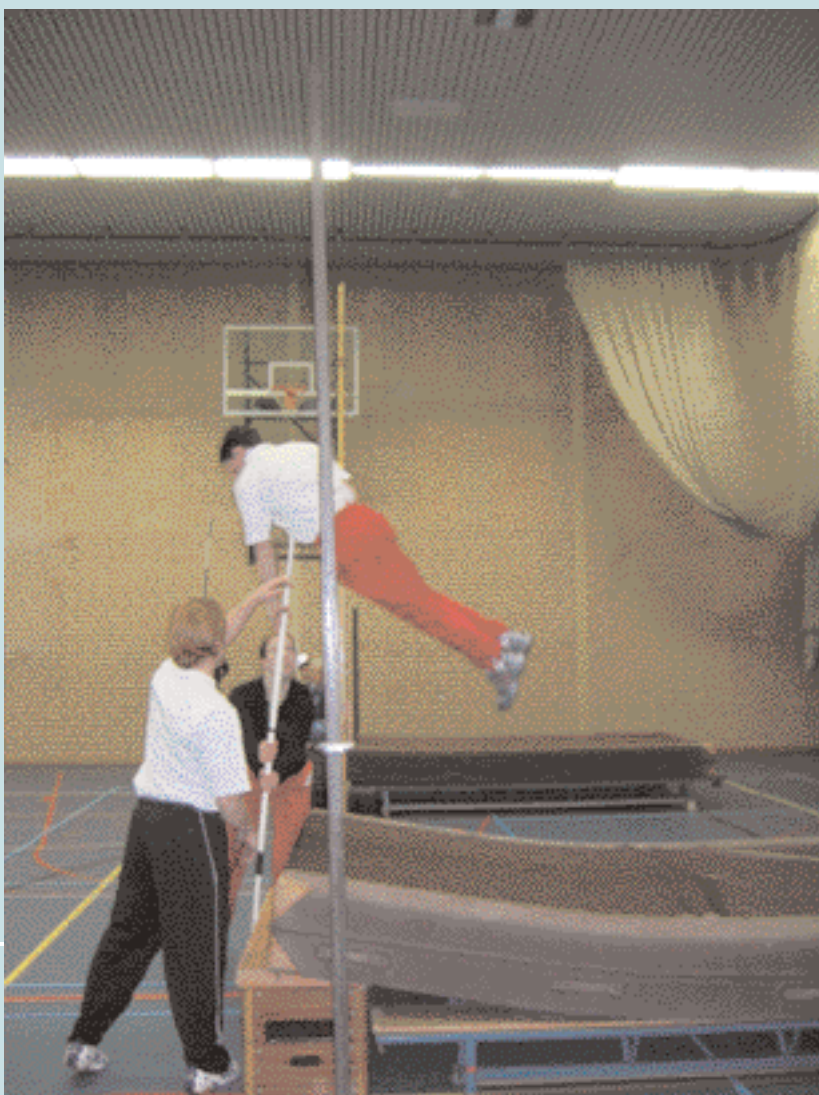
Een vervolg van het springen met halve draai is in eerste instantie gelegen in een gunstiger richting van opsteken van de benen. Voorwaarde hiervoor is wel, zoals eerder gezegd, dat de springer zich ertoe over durft te geven om enigszins achterover aan de stok te gaan hangen. Alleen dan komen de voeten immers boven de heupen uit en zal strekking (uitduwen) van de heuppartij ertoe leiden, dat

de stekende beweging omhoog in plaats van naar voren geschiedt. Bij te vlakke, veelal in een grote horizontale vlucht resulterende sprongen, dient er dus meer ingerold te worden alvorens weg te steken.

De opmerking dat 'de landing in een min of meer gestrekte positie dicht achter de lijn moet plaatsvinden met het gezicht in de aanlooprichting' heeft in dat opzicht een tweeledig effect.

- De springer zal zich moeten houden aan het voorschrift om de draai pas in te zetten nadat de 'kiepbeweging' (strekking van de heup) heeft plaats gevonden. Alleen dan is immers een voetenlanding mogelijk. Zo niet, dan blijft de landing in langzit plaatsvinden.
- En de springer zal steil dienen weg te steken om dicht achter het koord te kunnen landen. Dit impliceert een hang achterover aan de stok, zonder dat dit met zoveel woorden wordt uitgesproken.

De meest richtingbepalende factor voor het opsteken van de benen is vanzelfsprekend de lijn. Deze dient daarom niet te lang op dezelfde hoogte te worden opgehangen, maar tijdig aan het individuele niveau van de springers te worden aangepast. Alleen bij een voor die springer relevante hoogte wordt deze immers uitgenodigd om dat te doen wat gepast is. En zowel een te hoge als een te lage lijn is in dat opzicht niet ideaal. Dit veronderstelt al snel enige differentiatie, door de leerlingen in een rij te groeperen op spronghoogte.

De landing moet plaatsvinden in min of meer gestrekte positie dicht achter de lijn met zicht op de aanlooprichting

HET AFDUWEN VAN DE STOK IN DE LANDING

Daar waar stabiel, trefzeker en op het midden van de mat geland wordt, kan de leerling worden gevraagd om de stok in de landing van zich af te duwen. Daarmee wordt voorkomen, dat in de landing de stok alsnog door de lijn heen wordt getrokken. Dit laatste is voor het optische succes van de sprong vanzelfsprekend geen toegevoegde waarde. Wel dien je leerlingen hierbij op het hart te drukken, dat ze daarmee ook hun 'life-line doorsnijden'. De stokvanger kan na het loslaten door de springer deze via de stok namelijk niet meer corrigeren in zijn landingsplek. Leerlingen die weten dat zij scheef gaan landen of twijfelen over hun landing moeten de stok daarom pertinent blijven vasthouden.

HET VERFIJNEN VAN DE TECHNIEK

Veel leerlingen hebben bij het verhogen van de lijn de neiging om onmiddellijk ook de greephoogte mee aan te passen. Dat is echter niet altijd nodig. Bovendien laat het materiaal op school die optie ook niet altijd toe. Met een Trimmstabe ben je immers al snel op de maximale greephoogte aanbelaand... Veelal kan door een betere uitvoering van de sprong een wat hogere lijn echter ook worden gepasseerd. En dat zonder de stok hoger vast te pakken. Dit is voor het verbeteren van de sprongtechniek veelal gunstiger dan de lijn te pas-

seren door alleen de greephoogte aan te passen. Dat laatste veronderstelt slechts een hoger tempo van aanlopen en de durf, om daaraan gepaard de afzetplek iets te vervroegen. Het eerste echter betekent, dat de atleet in het juiste tempo, op een preciezer moment en in een gunstiger richting zijn acties aan de stok moet maken. Door dat te doen kan zelfs met het beperkte materiaal op school het 'stokspringen' langdurig en tot heel behoorlijke hoogtes worden aangeboden... Tijd, tempo en richtingsgegevens in hun onderlinge verband optimaliseren is immers een blijvend interessant proces!

Wordt vervolgd

Dit artikel is te downloaden op www.gymleraren.nl

Foto's bij dit artikel: Bas Baremans

CORRESPONDENTIE: cp.baremans@windesheim.nl

BONDEN SLUITEN ONDERHANDELAARSAKKOORD OVER CAO-HBO

Op 18 mei 2005 zijn werknemersorganisaties in het hbo en de HBO-raad een principeakkoord over de CAO-HBO overeengekomen. De nieuwe CAO voor de ruim 33.000 medewerkers van hogescholen gaat op 1 januari 2005 in en eindigt op 31 december 2005. Alle werknemers krijgen per 1 juli een loonsverhoging van 0,6% en een eenmalige uitkering van € 125,-. Daarnaast biedt de CAO ruimte om de werktijd flexibel in te vullen en wordt de tijd voor deskundigheidsbevordering verruimd. Door: Johan de Lange

Afspraken

Naast een salarisverhoging hebben werkgevers en werknemersorganisaties afspraken over een flexibelere invulling van de werktijd gemaakt. Werknemers kunnen kiezen voor een werkweek van respectievelijk 36, 38 en 40 uur. Daardoor ontstaat er ruimte voor het flexibel opnemen van verlof. Voor hogescholen biedt dit mogelijkheden het onderwijs beter over het jaar te spreiden.

Ook is overeengekomen om effectiever te investeren in professionaliteit. Zowel voor onderwijzend als voor ondersteunend personeel komen voor deskundigheidsbevordering meer uren beschikbaar. Onderwijzend personeel krijgt tenminste 59 uur, voor ondersteunend personeel is 20 uur gereserveerd. Daarnaast kunnen op hogeschoolniveau nog aanvullende afspraken worden gemaakt. Genoemde uren vormen een belangrijk onderdeel van het Persoonlijk Ontwikkelingsplan (POP). De werknemer stelt dat samen met de werkgever op. Daarbij worden concrete afspraken over o.a. het bijhouden en de verdere ontwikkeling van de competenties gemaakt. De bedoeling is dat het POP een belangrijke rol in de jaarlijkse functionerings- en beoordelingscyclus gaat vervullen.

Ook zijn in de CAO afspraken over de loondoorbetaling in het tweede ziektejaar gemaakt: in het eerste ziektejaar bedraagt de doorbetaling 100% van het salaris. In het tweede ziektejaar is dit in principe 70%. Deze afspraken zijn een invulling van het in november gesloten sociaal akkoord. Werkt men in het tweede ziektejaar actief mee aan reïntegratie dan kan dit het salaris in het tweede ziektejaar nog in positieve zin beïnvloeden.

Uiteraard is in de CAO 2005 ook over technische zaken overeenstemming bereikt. Eén daarvan betreft de mogelijkheid om de vakbondscontributie uit het bruto-salaris te laten betalen.

De gezamenlijke vakbonden zijn van mening dat dit onderhandelaarsakkoord naar de leden toe goed te verdedigen is. Hoewel er wordt

beseft dat de veranderingen in werk en verlof niet door iedereen als verbeteringen zullen worden ervaren, zijn bonden toch van mening dat het totaalpakket de nodige knelpunten oplost. Bovendien zijn er belangrijke stappen gezet in het dossier van ziekte en dat van arbeidsongeschiktheid. Met betrekking tot eisen inzake de deskundigheidsbevordering moet worden geconstateerd dat deze ingewilligd zijn. Daarnaast ligt er een voor dit moment toch een reëel loonaanbod.

CORRESPONDENTIE: delange.jma@inter.nl.net

Uiteraard betreft het in dit stadium nog een principeovereenkomst. Op de website van de KVLO treft u de integrale tekst van dit onderhandelaarsakkoord aan.

De KVLO nodigt u uit voor een ledenbijeenkomst op 29 juni om 18.00 uur in de nieuwbouw van het hoofdbureau van onze vereniging aan de Zinzendorflaan 5b (dit is achter ons 'oude'gebouw). U wordt verzocht zich aan te melden via vas@kvlo.nl.

Reiskosten worden vergoed op basis van OV tweedeklas. Voor broodjes en drinken wordt gezorgd.

HET CONSTRUEREN VAN LEERTAKEN

Sinds september 2004 maken Jeroen Koekoek en Gert van Driel deel uit van de kenniskring van het lectoraat 'Bewegen en gedragsbeïnvloeding' aan de hogeschool Windesheim te Zwolle. Beiden zijn tevens als opleidingsdocenten verbonden aan de lerarenopleiding van de Calo. Binnen de kenniskring hebben zij als taken: (1) het verder uitbouwen van de didactiek voor het bewegingsonderwijs, zoals deze op de Calo is ontwikkeld en (2) het ontwikkelen van mogelijkheden voor studenten voor het doen van of het participeren in onderzoek.

In dit artikel doen zij verslag van hun eerste periode van werken binnen de kenniskring en geven zij aan welke vervolgstappen gezet gaan worden. *Door: Gert van Driel en Jeroen Koekoek*

Didactisch onderzoek binnen het bewegingsonderwijs kent een tweetal belangrijke richtingaanwijzers. Wat ons betreft dient de eerste aanzet om tot onderzoek te komen, te starten uit de praktijk van het bewegingsonderwijs zelf. Met ons onderzoek willen wij aansluiten op de daar gebruikte begrippen, terminologieën en behoeftes. Het betekent ook dat de uitkomsten van het onderzoek weer gemeten moeten worden op hun relevantie voor diezelfde praktijk (zie ook Stegeman, 2005). Wij zijn in eerste instantie geïnteresseerd in vormen van praktijkonderzoek: in factoren en relaties tussen factoren die het leren bewegen en het beïnvloeden van het leren bewegen kunnen ondersteunen en verbeteren.

Daarnaast krijgt het onderzoek richting vanuit de didactiek en andere disciplines binnen de sociale wetenschappen, door de eerste duiding van het te onderzoeken fenomeen of object (en het daarbij zoeken

van overeenkomstige theorieën) eveneens daar te kiezen.

Als uitgangspunt nemen wij daarbij het door Gordijn ontwikkelde relationele bewegingsconcept en de daarop door volgelingen als Tamboer, Meerdink en anderen ontwikkelde didactische theorie van de betekenisgebieden. Bewegende mensen worden daarbij gezien als handelend in een voortdurende interactie/dialog met bewegende medemensen en een bewegingsomgeving: ofwel onlosmakelijk verbonden met een specifieke bewegingscontext.

Het leren bewegen is in die opvatting het steeds beter oplossen van een bewegingsprobleem. Dit bewegingsprobleem moet in eerste instantie door de lerende worden herkend en aanvaard om vervolgens, door gebruik te maken van regels en motorische kwaliteiten uit de bewegingscontext, te komen tot een zo adequaat mogelijke oplossing of uitvoering. Waren deze aanzetten tot een didactiek van het bewegingsonderwijs aanvankelijk sterk filosofisch getint, in meer recent empirisch onderzoek wordt ook steeds meer evidentie gevonden voor deze opvattingen. Wij kunnen daarbij aansluiten bij onderzoek en theorievorming binnen de ecologische psychologie en de constructivistische didactiek. Over dit ecologisch perspectief wordt door Crum (2005) opgemerkt dat: 'het steunt op de idee dat leerlingen actief hun omgeving interpreteren en dat daarom het individu-in-zijn-omgeving de onderzoekseenheid vormt. Hierbij wordt gerefereerd aan de ecologische psychologie, met name aan de claim dat individu, leertaak en omgeving een onverbreekelijke eenheid vormen. De didactische implicatie daarvan is dat de essentie van onderwijzen ligt in het structureren van de leertaak, als zijnde de omgeving waarin de leertaak moet worden uitgevoerd. Dit structureren vindt altijd plaats in relatie tot de mogelijkheden en bedoelingen van het lerende individu' (21-22).

Wij komen hiermee voor het bewegingsonderwijs op een cruciaal punt. In de meeste gevallen kiest de leraar de bewegingssituatie en stelt hij het arrangement en leervoorstel samen. Maar het blijft de lerende die uiteindelijk zichzelf een leertaak stelt. De leraar onderwijst, maar alleen de leerling leert.

Met een eigen nummer

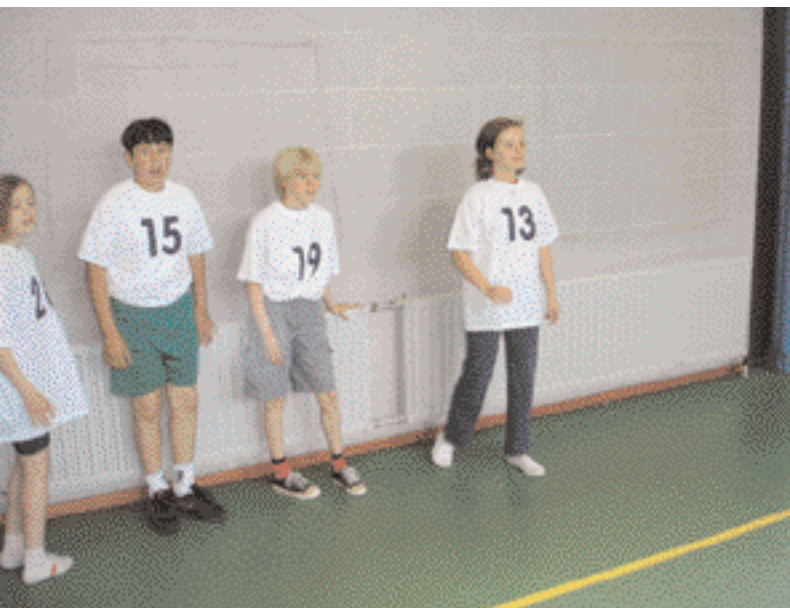

FOTO: JEROEN KOEKOEK

IN HET BEWEGINGSONDERWIJS (1)

FOTO: JEROEN ROEKER

Wachten op je beurt

Al naar gelang de wijze waarop de leerling, met behulp van de leraar, voor zichzelf het bewegingsprobleem definieert, wordt vervolgens uit de bewegingsomgeving die informatie geselecteerd, die relevant geacht wordt voor het oplossen ervan. Ook de motivatie om het probleem op te lossen en de ervaring met eerdere soortgelijke bewegingsproblemen hebben invloed op de waardering en selectie van informatie die van belang wordt bij het oplossen van het bewegingsprobleem.

Een voorbeeld

Een klas gaat voor het eerst de hurksprong over de kast springen. De lesgever heeft het arrangement zorgvuldig samengesteld en voorgedaan wat de bedoeling is. Nu is de vraag of de leerlingen in de situatie genoeg uitdaging en mogelijkheden zien om in te gaan op het voorstel. Daarbij zal het er in eerste instantie om gaan of het merendeel van de leerlingen het voorstel van de leraar kunnen en willen volgen en dit tot hun leertaak maken. Als nu één van de leerlingen veel moeite heeft met het springen, dan is de vraag hoe deze voor zichzelf een leertaak formuleert binnen deze context. Dit zou bijvoorbeeld kunnen zijn: "ik probeer op de kast te komen". Ondersteuning door de leraar zou aan moeten sluiten bij deze keuze voor de leertaak. Wanneer de leraar nu informatie gaat geven over een betere uitvoering van de hurksprong over de kast, dan zal deze weinig effectief zijn.

Constructie van de leertaak is ook ingebed in het groepsproces. Als het merendeel van de leerlingen de situatie als uitdagend en passend opvat, dan is het lastig voor een zwakkere beweging in deze context, om eveneens te komen tot een acceptabele definitie van een (zijn) leertaak.

ONDERZOEKSVRAGEN

Op grond van bovenstaande overwegingen komen wij voorlopig tot het volgende overzicht van te onderzoeken relaties:

- Wat is de invloed van zelf waargenomen competentie op de constructie van de leertaak?
- Wat is de invloed van de leergeschiedenis op de constructie van een leertaak?
- Wat is de invloed van de leergemeenschap op de constructie van een individuele leertaak?
- Op welke wijze kan de informatie vanuit de lesgever de constructie van de leertaak beïnvloeden?
- Op welke wijze beïnvloedt de constructie van een leertaak de waardering en selectie van informatie in de bewegingssituatie?

De uiteindelijke opvatting van de leertaak waarmee de leerling begint aan de uitvoering van het bewegen en het oplossen van het herkende bewegingsprobleem is sturend voor de aard en de kwaliteit van een gerealiseerde bewegingsoplossing. In een eerste onderzoek hebben wij ons aanvankelijk gericht op het kunnen vaststellen van verschillen tussen leerlingen in hun opvatting van de leertaak.

ONDERZOEK DOOR STUDENTEN

Eén van de opdrachten van het lectoraat is, zoals vermeld, om binnen de opleidingen van de hogeschool, het doen van praktijkonderzoek te bevorderen. In de visitatie van de opleiding LO van de Calo, wordt hier ook nog expliciet op gewezen. Om ervaring op te doen met het doen van onderzoek tijdens de opleiding, kunnen vierdejaars studenten binnen een keuzemodule kiezen voor de optie 'Didactisch onderzoek'. De omvang van deze module is vijf studiepunten (= 8,5 ECTS, ofwel 200 sbu's).

Aan alle vierdejaars studenten van de lerarenopleiding is het voorlopige onderzoeksmodel voor het doen van didactisch onderzoek, zoals ontwikkeld binnen de kenniskring, gepresenteerd. Met studenten is vervolgens gezocht naar voor hen interessante (en binnen hun stageplek mogelijke) onderzoeksvragen.

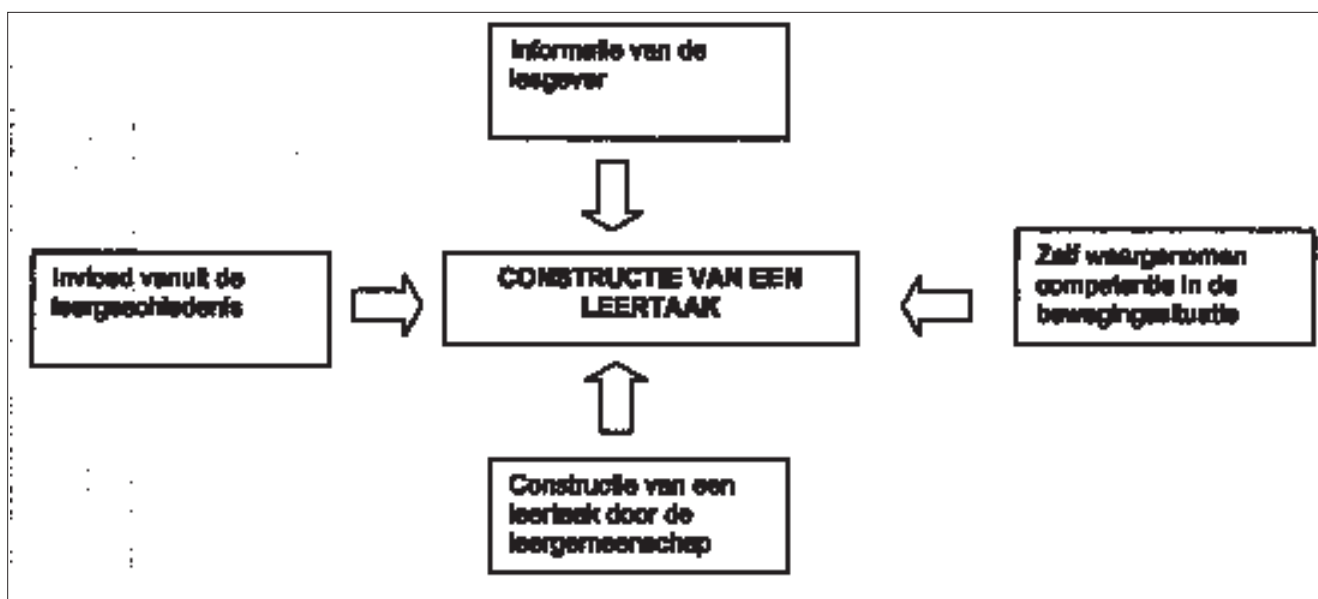
Deze werkwijze heeft geleid tot vier onderzoeksvragen, waar door negen studenten aan is gewerkt. De volgende onderwerpen zijn door de studenten uitgewerkt:

Onderzoek naar de effecten van 'zelfontdekkend leren'.

Bij leerlingen van groep 5 en 7 zijn meerdere bewegingssituaties aangeboden. Daarbij is zowel gewerkt met een methode van een gesloten introductiebasis als ook met een meer probleemgestuurde introductiebasis.

Onderzoek naar mogelijkheden om 'zwak motorische leerlingen' leermogelijkheden te bieden in reguliere lessen bewegingsonderwijs. Via een vragenlijst is een inventarisatie van gebruikte werkvormen gemaakt. Enkele van deze werkvormen zijn in de stagepraktijk uitgeprobeerd.

Onderzoek naar mogelijkheden van lesgevers om bij leerlingen met negatieve bewegingservaringen, meer positieve ervaringen tweeweg te brengen. Door het afnemen van een enquête zijn negatieve bewe-

Figuur 1: Invloeden op de constructie van de leertaak

gingservaringen van leerlingen geïnventariseerd. In enkele lessen is geprobeerd de motivatie van leerlingen te beïnvloeden. Onderzoek naar het relatieve leertempo van als ADHD gediagnosticeerde leerlingen in een setting van speciaal onderwijs. Via het maken en bewerken van videomateriaal in diverse bewegingsonderwijssituaties zijn leervorderingen van deze leerlingen nader bekeken.

Bij het doen van onderzoek van de studenten is gebruik gemaakt van de volgende methode: literatuurstudie, afnemen van vragenlijst/enquête, doen van videoanalyse en veldonderzoek in lessen bewegingsonderwijs. Met de studenten is een onderzoeksgroep gevormd waar studenten hun vragen en voorlopige resultaten konden bespreken. Via deze onderzoeksgroep zijn studenten geholpen bij het formuleren van een onderzoeksvraag en een onderzoeksplan. Alle vier onderzoeken zijn door de studenten gepresenteerd aan de andere vierdejaars studenten en afgesloten met een geschreven onderzoeksverslag. Door een tweetal studenten is naast het 'eigen' onderzoek ook geparticipeerd in het veldonderzoek dat door de leden van de kenniskring is uitgevoerd.

DE ONDERZOEKSOPZET

In het onderzoek hebben twee studenten geparticipeerd bij de uitvoering en het verzamelen van de data. De onderzoekssituatie is zo ingericht dat er sprake is van een 'gewone' gymles. Het is immers onderzoek in en naar het veld en daarom is gekozen voor een opzet die zo dicht mogelijk tegen de werkelijke onderwijspraktijk aan ligt. Er is in dit onderzoek gekozen voor oudere basisschoolkinderen, namelijk kinderen uit groep 8. In deze leeftijdsfase geeft het stellen van vragen, vooraf aan de uitvoering van de bewegingssituatie, namelijk niet al te veel startproblemen. Kinderen zijn taal- en spreekvaardig genoeg om de vragen van de interviewers te begrijpen en hierop een gedegen antwoord te geven. Er is getracht weinig tijd te verspillen aan de situaties en momenten waarin niet wordt bewogen. Om goede en betrouwbare onderzoeksresultaten te krijgen, moeten kinderen voldoende beweegtijd krijgen. Er is gekozen om op drie basisscholen verschillende activiteiten aan te bieden. Achteraf zal dan kunnen worden vastgesteld of bijvoor-

beeld de onderzoeksopstelling van een turnactiviteit verschilt met die van een spelactiviteit. In tabel 1 zijn de gegevens per onderzoekssituatie weergegeven. In elke onderzoeksgroep zijn dezelfde meetinstrumenten gebruikt.

GEBRUIKTE MEETINSTRUMENTEN

Interview

Om de mate waarin de leerling de leertaak construeert in kaart te brengen, is een korte vragenlijst voor de kinderen ontwikkeld. Deze vragenlijst wordt in de vorm van een interview afgenomen. Aan de kinderen wordt een aantal vragen gesteld waarbij in hoofdzaak de gerichtheid op de leertaak wordt vastgesteld. Daaraan voorafgaand worden vragen aan de kinderen gesteld die de motivatie en de inschatting van de leertaak bepalen. Deze factoren worden in de analyse meegenomen, omdat ze in grote mate bepalend zijn voor de wijze waarop de gerichtheid op de leertaak tot stand komt. Op drie momenten tijdens de les worden de vragen aan de kinderen gesteld. Het eerste moment is vóór dat de eerste bewegingsuitvoering van het kind begint, maar ná de instructie (met daarin vooral een voorbeeld) van de lesgever. Dan volgt een aantal beurten, waarbij de lesgever ondersteunt en op zijn eigen wijze lesgeeft. Het tweede moment is dan ook nadat de leerling enkele beurten (bijvoorbeeld na drie wendsprongen over de kast) de bewegingsactiviteit heeft kunnen uitproberen. Het derde en laatste moment is na afloop van de bewegingsactiviteit. In tabel 2 worden de soort vragen en mogelijke antwoorden tijdens de drie momenten weergegeven. Alle leerlingen worden buiten gehoorsafstand van de groep geïnterviewd. Na het interview mogen ze met de activiteit beginnen en vervolgens weer op de bank gaan zitten.

Video-opname

Alle kinderen krijgen voor dat de les begint een T-shirt met een nummer uitgereikt. Zo zijn de kinderen voor het vaststellen van het bewegingsniveau goed herkenbaar. Alle sessies zijn opgenomen op video. Na het wisselen met een ander deel van de klas wordt de hierboven beschreven werkwijze herhaald. Behalve op dit moment voor het

Onderzoeksgroep	Activiteit	Omvang	Meetinstrumenten
1. Groep 8 Basisschool 1	Het springen van een (hurk)wendsprong over een kast met behulp van een minitramp	N = 12	Interview Video-opname Novibols (2002)
2. Groep 8 Basisschool 2	Eindvakbal 4 tegen 4	N = 8	Interview Video-opname Novibols (2002)
3. Groep 8 Basisschool 3	Trapezemaal, het aanspringen naar een aanzwaaiende trapezestok en afzwaaien	N = 20	Interview Video-opname Novibols (2002)
Totaal		N = 40	

Tabel 1. Overzicht van de gegevens per onderzoekssituatie en de daarbij behorende bewegingsactiviteiten

Interviewmoment	Vragen	Antwoordalternatieven
Ná de instructie van de lesgever	Heb je zin om deze activiteit te doen?	Geen zin, een beetje zin, helemaal geen zin
	Denk je dat je deze activiteit kan halen?	Ik kan het niet halen, een beetje, ik kan het wel halen, heel goed
	Waar ga je tijdens de uitvoering op letten?	...
Ná het uitproberen van de bewegingsactiviteit	Heb je zin om met deze activiteit verder te gaan?	Geen zin, een beetje zin, helemaal geen zin
	Vind je de activiteit moeilijk?	Heel erg moeilijk, een beetje moeilijk, gemakkelijk, heel erg gemakkelijk
	Waar ga je nu tijdens de uitvoering op letten?	...
Na afloop van de bewegingsactiviteit	Heb je zin om in een volgende les met deze activiteit verder te gaan?	Geen zin, een beetje zin, helemaal geen zin
	Vind je de activiteit moeilijk?	Heel erg moeilijk, een beetje moeilijk, gemakkelijk, heel erg gemakkelijk
	Waar ga je voor de volgende keer tijdens de uitvoering op letten?	

Tabel 2. Interviewmomenten met de daarbij behorende vragen die zijn gesteld tijdens een bewegingsonderwijsactiviteit

meetinstrument Novibols, kunnen de videobeelden in de toekomst benut worden ter verdere analyse.

Test voor het vaststellen van bewegingsniveaus

Na afloop van de onderzoeksuitvoering in de gymzaal is voor elke leerling het bewegingsniveau vastgesteld. Dit is gebeurd aan de hand van de niveautest voor bewegingsonderwijsleersituaties, Novibols (Van den Berg, 2002). Deze test is (nog) niet onderzocht op betrouwbaarheid en validiteit, maar sluit wel het beste aan bij dit type onderzoek voor wat betreft de onderzoeksmethode en uitgangspunten. De niveaus van de kinderen zijn vastgesteld aan de hand van de videobeelden, op basis van scores van twee beoordelaars die afzonderlijk hebben geanalyseerd.

VERWERKING VAN ONDERZOEKSgegevens

Bij de verwerking van gegevens is in eerste instantie nagegaan of het mogelijk is de leerlingen in te delen in groepen op basis van de eerste twee vragen van het interview. Het gaat hierbij dan om de aspecten 'willen' en 'verwachten te kunnen'. Zo ontstaan binnen de onderzoeksgroep vier deelgroepen, die als volgt omschreven kunnen worden:

- groep 1: leerlingen hebben zin in de activiteit en verwachten deze te kunnen leren
- groep 2: leerlingen hebben zin in de activiteit en verwachten deze moeilijk/niet te kunnen leren
- groep 3: leerlingen hebben geen zin in de activiteit en verwachten deze te kunnen leren

FOTO: JEROEN KOEKOEK

Best pittig!

- groep 4: leerlingen hebben geen zin in de activiteit en verwachten deze moeilijk/niet te kunnen leren.

VOORLOPIGE CONCLUSIES

Enkele leden van de kenniskring houden zich momenteel bezig met analyse van de onderzoeksgegevens. Deze gegevens zijn vooral belangrijk om vervolgonderzoek richting te geven. In dit eerste experiment is als het ware de onderzoeksopzet onderzocht. In eerste instantie was het belangrijk om de volgende vraag te kunnen beantwoorden: Is het mogelijk om een onderzoekssituatie in een reguliere les bewegingsonderwijs te organiseren? Uiteindelijk blijkt dat dit type onderzoek geschikt is om uit te voeren tijdens de gymles. Hiervoor is het wel van belang dat de doorgang van de les optimaal blijft en dat de werkelijke beweegtijd niet sterk achteruit gaat. Het eerste punt heeft vooral te maken met het aspect van een groepjesles. Kinderen moeten de gelegenheid krijgen een redelijk normale les te ervaren, waarbij in verschillende groepen ook zonder de onderzoekers bewogen kan worden. Het participeren van studenten in dit onderzoek, en het daarbij deels overnemen van de les, heeft dan ook tot een positief resultaat geleid. Dat het onderzoek in de reële onderwijspraktijk is uitgevoerd lijkt uiteindelijk meer betrouwbare resultaten op te leveren, dan wanneer gekozen zou worden voor een kleinere onderzoeksgroep buiten klassenverband.

Het is van belang kinderen niet te veel vragen te stellen. Dit vooral in verband met de netto beweegtijd die ze tijdens de onderzoekssituatie krijgen. Bij een groter interview, waarin meer vragen worden gesteld, zal dan voor een andere onderzoeksopzet gekozen moeten worden.

Het afnemen van een interview bij kinderen in een turnsituatie is doorgaans eenvoudiger te organiseren, omdat ze gelijk na de vragen hun beurt kunnen uitvoeren. In een spelsituatie moet gekozen worden om het spel stil te leggen en vervolgens de gehele groep kinderen één voor één te interviewen.

AFSLUITING EN VERVOLG

De analyse van inhoudelijke gegevens van onder meer de gerichtheid op de leertaak is, zoals eerder gezegd, momenteel gaande. De kenniskring zal daarover begin juli rapporteren. In een eerste analyse valt al wel op dat kinderen voor wat betreft deze gerichtheid op de leertaak zich vooral laten leiden door de aanwijzingen die de lesgever geeft gedurende de activiteit. Zo geven opvallend veel leerlingen aan, bij de activiteit wendsprong over de kast, te gaan letten op hoe ze hun handen op de kast plaatsen en de benen erover heen gaan zwaaien. Dit waren dan ook de eerste aanwijzingen van de lesgever in deze activiteit. Een ander opvallend punt is dat een redelijk grote groep kinderen in eerste instantie aangeeft dat een onbekende (nieuwe) activiteit wel zal lukken. Dit zeggen ze zonder enige bewegingservaring met die activiteit. Echter na het uitproberen (na enkele beurten) van de activiteit moeten ze voor zichzelf concluderen dat deze eerdere vaststelling onjuist is geweest.

In vervolgonderzoek zal nu moeten blijken of er meer aspecten meetbaar zijn te maken in een zelfde soort onderzoekssetting. De kenniskring bereidt momenteel een onderzoek voor waarin de onderzoeksgroep meerdere activiteiten krijgt aangeboden, zodat ook gegevens van afzonderlijke activiteiten met elkaar vergeleken kunnen worden. Naast de zelf waargenomen competentie zal in dit onderzoek tevens een experiment worden opgestart ten aanzien van het in kaart brengen van de leer- en/of bewegingsgeschiedenis van kinderen.

(Wordt vervolgd)

CORRESPONDENTIE: g.van.driel@windesheim.nl

jh.koekeok@windesheim.nl

INTERVIEW MET **KLAAS VREUGD**

Wie is Klaas Vreugd? Klaas Vreugd, 49 jaar, woont samen met Nicolett en hun zoon Marlon (13 jaar) en werkt al meer dan 25 jaar als vakleerkracht in Amsterdam. Klaas volgde zijn opleidingen in Amsterdam, eerst aan de Pedagogische Academie H. Bouman en behaalde daarna zijn acte Lichamelijke Opvoeding. Hij werkt nu al negen jaar op de Noteboom-school in Amsterdam. Dit is een school voor langdurig zieke kinderen. De school wordt bezocht door kinderen van wie vaststaat dat er sprake is van een medische aandoening, al dan niet in combinatie met (ernstige) ontwikkelingsachterstand. Verder is hij technisch jeugdcoördinator bij voetbalclub Legmeervogels in Uithoorn.

WAT MAAKT JOUW WERK LEUK EN BOEIEND?

'Vooral het omgaan met kinderen en hun ziekte, het plezier dat kinderen hebben tijdens de gymles nadat ze door hun ziekte zoveel narigheid hebben meegemaakt. De samenwerking met collega's zoals onze schoolarts, verpleegkundige en fysiotherapeute maakt het werk ook interessant en maakt dat er tijd is voor individuele aandacht. Alle kinderen worden uitgebreid getest en de resultaten worden ingevoerd in het leerlingvolgsysteem. Dan maken we een plan van aanpak en kunnen we gericht tijdens de MRT gaan werken. Als je dan na een periode MRT weer gaat testen en je ziet zichtbaar resultaat, dan geeft dat veel voldoening. Ook het werken met stagiaires is inspirerend. Ik voel dat als een plicht om mijn kennis en ervaring over te dragen aan de studenten. Het begeleiden vind ik ook heel leuk om te doen. Kort geleden werden onze kinderen ontvangen

bij onze grote buurman Ajax. Als je ziet hoe leuk de Ajax-spelers met onze kinderen omgaan. Dat was hartverwarmend: samen sporten, ook in rolstoelen, niets was te veel. Voor de kinderen was dit echt een hoogtepunt, dan kunnen ze er weer een poosje tegenaan.' Klaas kan zich ook verheugen op een eerste bijeenkomst met vakcollega's van andere scholen voor langdurig zieke kinderen, die binnenkort plaatsvindt. Hij hoopt dat hieruit een netwerk ontstaat dat o.a. gericht is uitwisseling van expertise en ervaringen.

WAT VIND JE MOEILIJK AAN JE WERK?

'Het moeilijkste aan mijn vak is als er een kind komt te overlijden. Helaas kan dit een paar keer per jaar voorkomen. Wij hebben een vast protocol op school, waarbij eerst alle collega's worden ingelicht en dan de kinderen. Er wordt een herdenkingshoek ingericht waar de kinderen

alles kunnen ophangen en neerleggen. Er komt een herdenkings- en afscheidsbijeenkomst voor de kinderen op school, met verhalen, liedjes en tot besluit worden er witte ballonnen op gelaten. Maar het went nooit, de tranen biggelen over je wangen.'

HOE ZOU JE GRAAG WILLEN DAT LEERLINGEN AAN JE TERUGDENKEN WANNEER ZE DE SCHOOL VERLATEN HEBBEN?

'Vooral dat ze een fijne, gezellige en veilige tijd hebben meegemaakt. Dat ik ze heb gestimuleerd om te blijven sporten, vooral op een sportclub. Ik vind het ook leuk als ik na 25 jaar nog gebeld wordt door oud leerlingen die de buitenschoolse sport van toen de mooiste tijd van hun leven vonden. De oud-leerlingen halen herinneringen op aan de kampioenschappen en kunnen alle teams nog zo opnoemen.

SUCCESSSEN?

'Er zijn veel succesonderdelen die het altijd doen. Op deze school vind ik het erg belangrijk om elke les leuk te maken. Hier op school is het ouderwetse verstoppertje erg populair. Je bouwt de gehele gymzaal vol met verstoppelken en een buutplaats. En verstoppertje maar, wie buut eerder: de zoeker of de verstoppers? Als je de zaal verduistert wordt het extra spannend. Verder hebben we de luxe te beschikken over een enorm springkussen. Dat is een absolute topper. Als je school ooit geld over heeft of een goede sponsor, zou ik dat van harte aanbevelen.'

HOE ZIET EEN LES ER IN DE TOEKOMST UIT?

'Het klassikale lesgeven zal steeds minder worden. Die trend is nu al ingezet, het worden vooral meer instuifachtige lessen in circuitvorm. Waar de basisvormen van bewegen inzitten, veel spelvormen, maar waar ook ruimte is voor het inspeelen op trends. Dit alles met veel differentiatiemogelijkheden zodat elk kind op zijn eigen niveau kan presteren. Waarbij de kinderen komen tot veelzijdig en intensief bewegen, zoveel mogelijk op eigen initiatief, in eigen tempo, op eigen wijze samen met en rekening houdend met anderen. Hopelijk wordt, bijvoorbeeld door elektrische bediening op afstand, de lichamelijke belasting (slepen met toestellen) minder en zullen meer collega's zonder slijtageverschijnselen hun pensioen halen.'

Klaas ondervindt bij zijn werk op deze speciale school nog veel uitdaging: 'ik heb echt van mijn hobby mijn werk kunnen maken!'

INTERVIEW MET EEN 'GYMNASTIEKE

De afgelopen tijd hebben zich binnen de KVLO nogal wat veranderingen voltrokken. We zijn gedeeltelijk verhuisd naar een nieuw onderkomen, het hoofdgebouw is flink gerenoveerd en in de personele sfeer hebben enkele collega's afscheid genomen. Daar is er nu nog een bijgekomen: mr. Jaap van der Blij. Door: Hans Dijkhoff

De telefoon op het secretariaat gaat. Het is een lid dat graag advies wil hebben. Het gaat over een conflict... Grote kans dat hij wordt doorverbonden met Jaap van der Blij. Zo gaat het al jaren, want Jaap werkt al vanaf 1983 bij de KVLO als medewerker Individuele Rechtspositie. De eerste twee jaar als partimer en vanaf 1985 volledig vrijgesteld vanuit zijn betrekking als docent LO op de pedagogische academie in Amersfoort. In zijn gloednieuwe kantoor hebben we het gesprek.

Je hebt nu niet direct het idee dat je met een doorgewinterde juridisch medewerker zit te praten. Jaap is een gemoedelijke man en stelt je op je gemak.

Om erin te komen: vertel eens over je begintijd.

'In 1965 ben ik van de Aalo gekomen. Ik begon met twee jaar diensttijd en was sportofficier bij de luchtmacht. Daarna was ik vier jaar werkzaam in het basis- en voortgezet onderwijs. Maakte daar nog de tijd mee dat je op zaterdagochtend naar school moest en werkweken met 37 lessen draaide. Ik kwam in 1971 op de pedagogische academie, die, zoals gebruikelijk was in die tijd, een havo-top had. Na enkele jaren ging die havo-top over naar het mbo. Mijn baan werd gesplitst. Ik was en ben nu nog steeds werkzaam op twee scholen, al kennen de meeste collega's me niet (meer). Dat heeft te maken met de vrijstelling om werkzaamheden voor de vakbond te verrichten. Ik kan mijn kamer dan ook behangen met de brieven die naar de directies werden gestuurd. Want ieder jaar moest de vrijstelling worden verlengd.'

Hoe komt een docent LO erop een studie Recht te beginnen?

'Dat had te maken met de sfeer op de PA. Het was in die tijd heel normaal dat je jezelf verder ontplooid. De meeste collega's deden er een studie naast. Je gaat dan denken. Het werd een studie Recht. Geen heel bewuste keuze, maar meer een uit de hand gelopen hobby.

'Driemaal per week van 18.00 tot 21.00 uur college na een werkdag tot half vijf. En dat zes jaar achter elkaar. Dat betekende snel tussendoor even een hap naar binnen en weer op weg.'

Hoe was dat voor het thuisfront?

'Gelukkig werd er niet moeilijk gedaan. Ik deed het tenslotte met in mijn achterhoofd 'haal ik mijn pensioen anders wel...' Maar zonder gekheid, ik deed de studie niet om mijn toekomst veilig te stellen. Alhoewel, later kwam het goed van pas. Toen ik was vrijgesteld om bij de KVLO te werken was het net de tijd van de vele fusies in het

hbo. De ene volgde de andere op met als gevolg dat ik in mijn sectie met mijn ruim 40 jaar de jongste was en dus onderaan de afvloeiingslijst stond. Ontslaan konden ze me echter niet, want ik was vrijgesteld!'

Deed je nog meer?

'Niet tijdens of na de studie, ervoor wel. Ik heb meegedaan aan de eerste post-academiale opleiding voor trainer-B van de KNVB. Die opleiding had de bedoeling dat je zelf cursussen ging geven om mensen op te leiden tot het D-diploma. Dat heb ik tot 1977 gedaan.'

Het mooie bij Jaap is dat je maar heel weinig hoeft aan te geven. Daarna is het een kwestie van snel schrijven, want hij vertelt een hoop. Ook anekdotes. Een mooi verhaal is dat hij voor een cliënt onderhandelde over een vergoeding.

'Hoog inzetten, het tegenbod afwachten en dan ergens in het midden uitkomen, zeg maar het poldermodel. Het gedane tegenbod was erg mooi. De cliënt in kwestie kwam echter uit een slagersfamilie en vertelde dat het gewoonte was bij de koop van een koe om handklap te doen. Of ik dat niet ook even wilde voorstellen aan de tegenpartij.

Tot mijn verbazing gingen ze erop in en werd het bedrag nog eens verhoogd!'

Wat verwachtte je van de functie waarin je ging werken?

'Het aantrekkelijke was dat ik de beroepsgroep waarbinnen ik zelf jaren had gewerkt, kon bijstaan met adviezen. Vanwege je achtergrond wist je wat er speelde.

De diversiteit van de mensen die je moest bijstaan; de variatie in de vragen die je kreeg. Het was nog leuker dan ik had gedacht. Wat me ook aantrok was dat het geen saaie kantoorbaan was. Ik moest vaak 'op locatie' en dat vond ik helemaal niet erg, want de werkplek bestond tot vorig jaar uit een kamertje in een veredelde bouwkeet. We zitten pas sinds enkele maanden in dit riante onderkomen.

'Het werk gaf ook een zekere spanning. Je kwam op de werkplek waar je eigenlijk niet echt welkom was. De belangen van een bestuur of directie waren vaak andere dan de belangen van de cliënt. Ook de zittingen met commissies van beroep en kantonrechters waren de moeite waard.'

R' MET RECHTSGEVOEL

Jaap op zijn werkplek.

Is je werk in de loop van de jaren erg veranderd?

'Dat mag je wel zeggen. In de beginjaren was het erg overzichtelijk. Harry Berkhoff zat namens de KVLO met de minister rond de tafel. Daar werden algemene regels opgesteld die geldig waren voor iedereen in het onderwijs. Dat was wel zo overzichtelijk.

'Ons sterke punt was dat wij zeer goed op de hoogte waren van al die regels. Als er dan een vraag uit het veld kwam dan konden we die ook goed beantwoorden. Daar kwam nog bij dat een voorzitter van een schoolbestuur vaak iemand was met een gewone baan, de bakker bijvoorbeeld. Het was dan niet zo moeilijk om die met argumenten en regels om de oren te slaan.

'Tegenwoordig is dat een heel ander verhaal. Omdat er decentraal afspraken gemaakt kunnen worden, is de eerste vraag nu onder welke CAO iemand valt. De afspraken kunnen per bestuur enorm verschillen. Daar komt dan nog bij dat de huidige managers beter op de hoogte zijn van allerlei regels.

Het heeft overigens ook voordelen. Jaren geleden moesten we heel veel in de avonduren afspreken; de huidige managers werken onder kantoortijd.

'Nog een verandering heeft te maken met schaalvergroting. De ene fusie is nog niet afgerond of de volgende staat alweer voor de deur. De overlegstructuur is nu die tussen werkgever en vakbond. Daar waar we vroeger konden verwijzen naar het 'RPBO', het rechtspositiebesluit onderwijs, is de regelgeving nu versnipperd.

'En wat te denken van de verschillende aanpassingen. Neem nu de vut-regeling. Er was een tijd dat je op je 58ste kon uittreden, met de fpu-regeling was dat al 61 jaar geworden en nu is de leeftijd alweer omhoog naar 63. En iedere keer moeten er dan weer aanpassingen plaatsvinden.'

Dan begint het mijmeren. Jaap mompelt dat het er niet beter op wordt met al die individualisering. Gelukkig had hij altijd een klankbord, iemand met dezelfde achtergrond die op het zelfde niveau kon praten en wist waarover hij het had. Collega mr. Peter Keur maar ook mr. Harry Evers zijn de mensen die zorgden voor bevestiging of hielpen met het komen tot een ander inzicht. Het is dan ook belangrijk dat Jaap zijn opvolger ook weer dezelfde achtergrond heeft.

Of hij dan ook nog wat wil zeggen over de invulling van zijn tijd na zijn werkzame leven. Ook dat doet hij weer heel diplomatiek.

'Mag ik het obligate antwoord geven? Meer reizen en meer golf. Dat is wat zo'n beetje iedereen zegt als ik de site van axa retirement moet geloven: http://www.axa.be/pdfs/barompres2004_nl.pdf.

De werkelijkheid is daar ook na te lezen.

De praktijk zal leren of het echt zo is. Het vooruitzicht is in ieder geval prima en... je moet het zelf leuk maken.'

CORRESPONDENTIE: redactie@2kvlo.nl

LENTE IN TWENTE!

Een beetje op de gok was voor de Studiedag ZMOK en bewegingsonderwijs 2005 gekozen voor de titel: 'Lente in Twente'. Het bleek een zeer passende titel want toen op de prille ochtend van woensdag 20 april de zon opkwam, ging hij de hele dag niet meer weg. Kortom: het was echt lente in Twente en de deelnemers, afkomstig van heinde en verre, genoten dan ook met volle teugen. Van het weer en van het gebodene, waardoor er de nodige zweedruppels achterbleven in het Twentse zand en gras. Door: Dorethy Bruggemann

De Kapstok was dit keer de gastheer. De Kapstok is een van de sectoren van de Stichting Twentse ZMOK-school en verzorgt de Arbeidsmarkt Gerichte Leerweg. Daarnaast kent de stichting nog drie sectoren: de sector jonge risico-kinderen, de sector gedragsproblematiek en de sector psychiatrie.

De Kapstok heeft zeven locaties (leerwerkprojecten): De Bako, De Werkplaats, Hout & Bouw, Autoclean, De Bakkerij, Food & Care en 't Tuindorp. Daarnaast verzorgt het bureau Stagenet van De Kapstok de uitstroom naar een vervolgtraject.

De Kapstok verzorgt opleidingen op niveau 1 en 2 van het beroepsonderwijs.

DOELGROEP

Voor onze jongeren betekent de deelname aan één van de leerwerkprojecten van De Kapstok vaak de laatste kans om zich voor te bereiden op een beroep of een vervolgopleiding. De jongens en meisjes van De Kapstok hebben altijd alleen maar gehoord dat ze niks konden en dat het niks zou worden. Hun gevoel voor eigenwaarde is helemaal verdwenen.

Op de leerwerkprojecten leren ze dat ze wel

degelijk iets voorstellen en iets kunnen. Sommigen komen bloedherveus binnen, maar vaak zie je ze binnen een aantal weken helemaal opbloeien. De leerlingen zijn het meest gebaat bij veel individuele begeleiding, die is gericht op de persoonlijke problematiek van de jongere. In vergelijking met andere groepen hebben de jongeren te maken met specifieke problemen als:

- een geringe motivatie
- weinig of geen vakkennis
- geen (recente) werkervaring
- geringe sociale redzaamheid
- psycho-emotionele stoornissen
- een korte spanningsboog
- geen reëel beroepsbeeld.

De sociaal emotionele ontwikkeling is van groot belang. We bedoelen daarmee dat de leerlingen zich veilig voelen en zelfvertrouwen krijgen. We proberen dit zelfvertrouwen onder andere op de volgende wijze te vergroten:

- zoveel mogelijk een beroep doen op de sterke kanten van de leerlingen
- leren hoe ze op een prettige manier om kunnen gaan met volwassenen en leeftijdsgenoten.

HET THEMA: SAMENWERKING EN VERTROUWEN

Daarom werd er als thema voor de studiedag ook gekozen voor samenwerkingsopdrachten en vertrouwensspelen. Activiteiten die op De Kapstok regelmatig op het programma staan.

In de weken voorafgaande aan de studiedag werd met een aantal leerlingen e.e.a. voorbereid, proefgedraaid binnen de eigen groep en uiteindelijk waren op 20 april 10 leerlingen actief bij de uitvoering betrokken. Zij hielpen met het opbouwen van de onderdelen en gaven geheel zelfstandig de instructie bij de tien verschillende onderdelen.

BEWEGEN ALS MIDDEL TOT GEDRAGSVERANDERING

De doelstellingen

De leerling leert over zichzelf:

- de eigen mogelijkheden en beperkingen
- hoe hij/zij zichzelf waardeert.

De leerling leert over communicatie:

- luisteren naar elkaar, aandacht geven, op je beurt wachten
- initiatief nemen tot contact
- reageren op weigering
- reageren op kritiek, fouten toegeven
- invoegen in een groep, reageren op afwijzing
- onderhandelen.

FOTO: S. DORETHY BRUGEMAN

De leerling leert over gevoelens:

- hoe herken je gevoelens bij jezelf
- hoe herken je gevoelens bij een ander
- hoe uit je gevoelens
- hoe beheers je gevoelens.

De leerling leert over grenzen.

- voor jezelf opkomen, iets weigeren
- rekening houden met anderen.

Opdrachten

Samenwerkingsopdrachten

- samenwerken volgens een te ontwikkelen plan
- verantwoordelijkheid voor elkaar voelen en willen nemen
- omgaan met meningsverschillen
- gezamenlijk besluiten nemen
- leren gebruik te maken van elkaars mogelijkheden
- elkaar helpen
- kritisch denken.

Vertrouwensspelen

- ervaren hoe spannend/leuk het kan zijn

- gevoelens omtrent dit onderwerp kunnen verwoorden
- wederzijds vertrouwen krijgen en hebben in elkaar
- concentratie.

T.a.v. motoriek

- plezier in bewegen
- doorzettingsvermogen
- behendigheid/ kracht
- aanspreken van verschillende motorische vaardigheden.

EEN DAG IN TWEE DELEN

De dag was opgedeeld in twee helften. 's Ochtends moest er in en bij een bos aan de rand van de plaats Delden, iets ten zuiden van Hengelo, een aantal opdrachten worden uitgevoerd in het kader van samenwerken en vertrouwen. De opdrachten werden, zoals gezegd, uitgelegd en begeleid door leerlingen van De Kapstok. Aanvankelijk nog wat schuchter, maar al snel kweten ze zich goed en vol overtuiging van hun taak. Dat sloeg ook goed aan bij de deelnemers,

die erg enthousiast aan de slag gingen met de opdrachten. Ze vertelden dat het zeer leerzaam en verfrissend was en dat ze deze spelen ook goed konden gebruiken in hun eigen dagelijkse praktijk.

SUCCESNUMMERS

's Middags hebben we met z'n allen op het veld een aantal succesnummers uitgeprobeerd, die door de verschillende collega's werden ingebracht. Hierbij werd ook geëxperimenteerd met nieuwe materialen. Bij de afsluitende borrel werden nog de nodige ervaringen uitgewisseld en contacten gelegd.

OPROEP

Ook zin in een volgende studiedag ZMOK en bewegingsonderwijs (Lelystad 2006)? Stuur dan een e-mail naar Hans de Bruijn, contactpersoon Taakcommissie bewegen Landelijke vereniging Cluster 4 scholen, hdb@mjschreuderschool.nl

CORRESPONDENTIE: dorethy@introweb.nl

EEN PLATFORM BEWEGEN EN SPORT

Het Platform Bewegen en sport Bve, voorheen platform LO genoemd, is een netwerk van docenten

LO/bewegen van Bve-instellingen en bestaat reeds meer dan 25 jaar (begonnen als MTS-platform).

De Bve Raad heeft dit platform steeds gefaciliteerd door ruimte voor platformvergaderingen in het Bve Raad-gebouw ter beschikking te stellen. Door: Bert Boetes

In de loop der jaren heeft het Platform altijd CvB-leden van Bve-instellingen als voorzitter gehad. Zo waren dhr. F. Remmers van het Da Vinci College en mevrouw A. Verlaan van het ROC van Amsterdam de voorgangers van de huidige voorzitter dhr. B. Fransen, voorzitter van het college van bestuur van het Wellant College.

Het platform is bij uitstek geschikt om een bijdrage te leveren aan het strategisch beleid van de Bve Raad, met name waar het nu gaat om het inrichten van de nieuwe kwalificatiestructuur. De uitwerking van het besluit van de AV in 2003 pleit ervoor om in de nieuwe organisatiestructuur van de Bve Raad, waarin de afdeling kennisplatforms een belangrijke positie gaat innemen, voor het Platform bewegen en sport een plaats in te ruimen als thema- of projectgroep en de activiteiten van het platform te faciliteren.

Het platform kan een cruciale rol vervullen bij het verder uitwerken van het *referentiedocument* Bewegen en sport en het ontwikkelen en uitwisselen van voorbeelden voor invulling van onderwijsprogramma's op schoolniveau.

In deze notitie willen we aangeven wat het Platform bewegen en sport de laatste jaren heeft gedaan, welke rol het kan spelen bij het strategisch beleid in de Bve-sector en wat dat betekent aan inzet van faciliteiten.

VOORGESCHIEDENIS

In de jaren tussen 1998 en 2004 zijn verschillende projecten uitgevoerd om bewegen en sport een betere plaats te geven in de opleidingsprogramma's van Bve-instellingen.

De projecten zijn gefinancierd door de overheid, omdat de politiek van mening is dat bewegen een stevige plaats verdient in de onderwijsprogramma's van Bve.

In de eerste twee projecten ('Bve in beweging' en 'Aantrekkelijk bewegen I') is *good practice* verzameld en gestimuleerd om zo de onderwijsinstellingen te laten zien welke rol bewegen zou kunnen spelen in de opleidingen. Het laatste project ('Aantrekkelijk bewegen II') was vooral gefocust op het verbeteren van het imago van de bewegingsactiviteiten en het ontwikkelen van competenties voor bewegen en sport met het oog op de nieuwe kwalificatiestructuur. Daarnaast is gewerkt aan het versterken van het netwerk van docenten LO/bewegen middels serviceverlening, het ontwikkelen van een website en onderlinge uitwisseling van ervaringen in het Platform Bewegen en sport Bve. In het kader van dit project zijn onder meer

een conferentie en een scholing georganiseerd rond het thema 'Competentieleren'. Het platform telt inmiddels zo'n zestig docenten van 36 Bve-instellingen.

In het kader van dit project is ook het manifest 'Bewegen en sport in het beroepsonderwijs' ontwikkeld, waaraan door verschillende organisaties uit de wereld van sport, onderwijs (onder meer bestuur van Bve Raad) en samenleving (waaronder werkgeversorganisatie VNO/NCW), steun is gegeven. Doel van het manifest is: bewegen weer een plaats geven in de kwalificatiestructuur. Medio 2005 loopt het project 'Aantrekkelijk Bewegen II' af en zijn er geen financiële middelen meer beschikbaar om de activiteiten te vervolgen.

Voor het vasthouden en uitbouwen van de resultaten die de laatste jaren zijn geboekt inclusief het in stand houden van het netwerk van docenten is het nodig structurele faciliteiten voor het Platform en het servicepunt Bewegen en sport in Bve te genereren.

ROL VAN HET PLATFORM BEWEGEN EN SPORT BVE

Het platform is in staat ROC's en docenten in het Bve-veld te ondersteunen bij het ontwikkelen en uitvoeren van een strategisch onderwijsbeleid door de volgende taken uit te voeren:

Leveren van een bijdrage aan strategisch onderwijsbeleid

a Met betrekking tot visie op onderwijs

- Bijdragen aan de rol die bewegen kan spelen in 'het nieuwe leren', waarin naast cognitieve elementen vooral ook op andere domeinen van het menselijk zijn een beroep wordt gedaan.
- Identificeren van knelpunten binnen de instellingen m.b.t. de bijdrage van bewegingsactiviteiten aan het strategisch onderwijsbeleid.
- Verzamelen van *good practice* uit de instellingen m.b.t. de plaats en rol van bewegen en sport.

b Leveren van een bijdrage aan ontwikkelen en onderhouden van de kwalificatiestructuur

- Voeden van de paritaire commissies m.b.t. het benutten van het referentiedocument bewegen en sport.
- Verzorgen van een helpdeskfunctie.
- Leveren van een bijdrage aan het ontwikkelen van PvB's waarin aspecten van bewegen aan de orde zijn.
- Ontwikkelen van servicedocumenten met voorbeelden van invulling van onderwijsprogramma's.

FOTO: HANS DIJKHOFF

Aandachtig luisteren tijdens de studiedag voor het Bve-veld

c Positioneren van de Bve-sector zowel binnen de onderwijsketen als binnen de maatschappelijke context

- Volgen van internationale ontwikkelingen m.b.t. bewegen in het beroepsonderwijs (Cedefop, Europees jaar voor educatie door sport 2004, Europese grondwet, Internationaal VN jaar voor sport 2005, internationale netwerken).
- Aandacht voor bewegen en sport in Bve op opleidingsinstituten voor docenten (ALO's).
- Koppeling tussen bewegen en sport in alle opleidingen en de opleiding Sport en Bewegen (onder meer via achterban S&B, contacten met OVDB en kennisplatform Zorg, Welzijn, Sport en FD).
- Koppeling van bewegen in het beroepsonderwijs aan maatschappelijke ontwikkelingen als 'bewegen op de werkplek', Flash-campagne gericht op bewegen door werknemers in bedrijven, activiteiten van vakorganisaties gericht op bewegen en sport door werknemers, activiteiten van werkgeversorganisaties voor bewegen en werk, TNO-arbeid.
- Samenwerking tussen sport en onderwijs (Convenant tussen NOC*NSF en ministerie van OCW in najaar 2004).
- Relatie onderwijs en vrijwilligerswerk (onder meer in de sport) in het kader van burgerschapscompetenties.

d Innovatie

- Contacten met onderwijssteuningsinstellingen (bijv. SLO) met betrekking tot innovatie op het gebied van onderwijs en bewegen en sport.
- Initiëren van onderwijsinnovatieprojecten.
- Organiseren van conferenties.
- Initiëren van scholing voor docenten.
- Contacten met betrekking tot innovaties op het gebied van bewegen en sport in het VO (kwaliteitszorgprojecten Q5, VVO).
- Bouwen aan netwerken met branches om plaats van bewegen in de betreffende branche nader uit te werken.

2 Voor de Bve Raad kunnen bepaalde taken op het gebied van bewegen en sport worden uitgevoerd

- Voorbereiden van (internationale) projectaanvragen met betrekking tot bewegen en sport in beroepsonderwijs (zoals bijvoorbeeld EYES).
- Betrokkenheid bij onderzoeken met betrekking tot bewegen en sport in beroepsonderwijs (zoals bijvoorbeeld onderzoek Mulierinstituut in opdracht van NOC*NSF).
- Aanspreekpunt zijn voor Bve Raad met betrekking tot bewegen en sport (zoals bijv. het project van het Landelijk informatiepunt Supportersprojecten met betrekking tot samenwerking ROC's met Betaald Voetbal Organisaties, BVO's).

FOTO: HANS DIJKHOF

Tijdens de maaltijd op een door het platform georganiseerde studiedag

Ondersteuning van het platform via een servicepunt

Tijdens de periode waarin de projecten 'Bve in Beweging' en 'Aantrekkelijk bewegen I en II' uitgevoerd werden, heeft de projectleider ook gefungeerd als coördinator van het servicepunt bewegen en sport.

In dit kader zijn veel van bovengenoemde taken uitgevoerd. Verder zijn de volgende activiteiten onderdeel geweest van het servicepunt.

Coördinatie van het Platform

- a Ondersteuning Platform bewegen en sport (organiseren bijeenkomsten, verslaglegging).
- b Coördineren van de agendacommissie van het Platform bewegen en sport.
- c Opzet en onderhoud database netwerk m.b.t. docenten en positie bewegen op de instellingen.
- d Verzorgen van een vier keer per jaar verschijnende nieuwsbrief.

Serviceverlening

- e Aanspreekpunt voor docenten in het veld met betrekking tot vragen rond de positie bewegen en sport op school, inhoud, organisatie modellen, binnenschools en buitenschools bewegen etc.
- f Docenten op de hoogte brengen van nieuwe ontwikkelingen in het Bve-veld.
- g Verzorgen van de website www.bewegenensportbve.nl.

- h Verzorgen van presentaties over bewegen en sport in Bve (conferenties, studiedagen, symposia).
- i Verzorgen van publicaties met betrekking tot bewegen en sport in Bve.
- j Informeren en ondersteunen van teams op scholen.
- k Makelen in kennis en ervaring m.b.t. bewegen en sportprogramma's tussen onderwijsinstellingen.

Inmiddels heeft de voorzitter van het Platform, mede namens de directeur van de Bve Raad commitment gevraagd van de voorzitters van de Colleges van Bestuur van Bve-instellingen, door hen te vragen een bijdrage te leveren aan de financiering van de personele inzet en activiteiten van het platform en het servicepunt. Het zou goed zijn wanneer de docenten LO/bewegen in Bve-instellingen hun CvB wijzen op het belang van het voortbestaan van het Platform.

CORRESPONDENTIE: boetes@wxs.nl

NIEUWE VERGOEDINGSBEDRAGEN

Iedere gemeente heeft een verordening onderwijshuisvesting waarin is omschreven hoe de prijzen jaarlijks worden geïndexeerd. De normvergoedingen zoals die in de modelverordening van de VNG worden gehanteerd zijn voor het jaar 2005 geïndexeerd en verwerkt in de onderstaande tekst. Door: Henry Hennink

Onderwijsleerpakket (OLP)/Meubilair

In tabel 1 staan de normbedragen voor de eerste inrichting.

In het basis- en speciaal onderwijs is dat één bedrag voor onderwijsleerpakket en meubilair en in het voortgezet onderwijs zijn de bedragen gesplitst.

Huur sportvelden

Gedurende maximaal acht weken per jaar kan een school voor voortgezet onderwijs aanspraak maken op een vergoeding van de huur van een sportveld. De vergoeding voor deze kosten bedraagt € 17,78 per klokuur

Nieuwbouw/uitbreiding

Bouwkosten nieuwbouw/uitbreiding.

De vergoeding van de bouwkosten voor nieuwbouw van een gymnastiekzaal voor alle schoolsoorten met een bruto vloeroppervlak van 455 m² bedraagt

€ 705.292,92 (op het schoolterrein) respectievelijk € 719.557,89 (op afzonderlijk terrein).

Vergoeding per klokuur

Tot slot een overzicht van de vergoedingsbedragen per klokuur.

Dit is de vergoeding, die een bestuur van een basisschool of een school voor speciaal onderwijs die eigenaar van een gymnastieklokaal is, van de gemeente ontvangt voor onderhoud aan de binnenzijde van het gebouw, de materiële instandhouding evenals een vergoeding voor vervanging en aanpassing van onderwijsleerpakket en meubilair. De hoogte van de vergoeding is afhankelijk van het stichtingsjaar van de gymnastiekaccommodatie en de oppervlakte van de oefenzaal.

De vergoeding bestaat uit een vast bedrag en een variabel bedrag per vastgesteld klokuur.

Bovenstaande tekst en tabellen zijn een samenvatting van de belangrijkste bedragen die van toepassing zijn op gebruik van gymnastieklokalen. Op de site van de KVLO onder het domein Onderwijs/Huisvesting is de volledige tekst te vinden.

Schoolsoort	olp	meubilar	totaal(*)
Basisonderwijs			€ 43.571,34
Speciaal onderwijs			
SO-doven			€ 34.745,51
SO-sh/esm			€ 34.541,68
SO-visg			€ 41.817,90
SO-lg/mg			€ 45.807,50
SO-lz/pi			€ 32.855,86
SO-zmlk			€ 32.855,86
SO-zmok			€ 32.788,25
VSO-doven			€ 40.735,12
VSO-sh/esm			€ 41.798,02
VSO-visg			€ 49.726,00
VSO-lg/mg			€ 51.014,10
VSO-lz/pi			€ 40.146,50
VSO-lom/mlk			€ 51.014,10
VSO-zmlk			€ 40.146,50
VSO-zmok			€ 35.838,24
SOVSO-doven			€ 42.184,30
SOVSO-sh/esm			€ 45.220,87
SOVSO-visg			€ 51.602,73
SOVSO-lg/mg			€ 52.402,63
SOVSO-lz/pi			€ 43.568,35
SOVSO-lom/mlk			€ 52.583,10
SOVSO-zmlk			€ 43.568,35
SOVSO-zmok			€ 36.244,90
Voortgezet onderwijs			
Eerste lokaal	€ 920,22	€ 54.874,44	€ 55.795,65
Tweede lokaal	€ 920,22	€ 42.806,23	€ 43.726,45
Derde lokaal	€ 920,22	€ 18.610,15	€ 19.530,37
Oefenplaats 1		€ 12.118,92	€ 12.118,92
Oefenplaats 2		€ 1.398,97	€ 1.398,97

(*) dit zijn normbedragen voorgesteld door de VNG die jaarlijks worden geïndexeerd.

Stichtingsjaar en omvang	Vast bedrag	Variabel bedrag
Tot 1987	-	-
<90 m ²	€ 2.450,93	€ 297,79
90-130 m ²	€ 3.144,94	€ 376,84
130-170 m ²	€ 3.438,76	€ 406,67
170-190 m ²	€ 3.281,66	€ 444,95
190-230 m ²	€ 3.142,95	€ 490,19
>230 m ²	€ 3.557,08	€ 548,35
Vanaf 1987		
>252 m ²	€ 2.824,28	€ 498,64

CORRESPONDENTIE: onderwijs@kvlo.nl

IN MEMORIAM PAUL BEENEN

Paul Beenen is op 17 april 2005 heel onverwacht overleden.

In augustus 2004 is er door de KVLO een start gemaakt met het op één lijn brengen van alle opleidingen Motorische Remedial Teaching (MRT) in Nederland. MRT-opleiders van alle mogelijke opleidingen waren daarbij aanwezig. En natuurlijk mocht Paul Beenen daarbij niet ontbreken. Want hoewel hij zelf nog steeds als MRT'er actief was, heeft vrijwel elke MRT-opleider wel iets van de MRT-opvatting van Paul Beenen overgenomen. Velen hebben een cursus bij hem gevolgd. Op die manier is zijn gedachtegoed verweven geraakt in vrijwel elke MRT-opvatting en -opleiding.

Paul Beenen was ruim 35 jaar met hart en ziel bezig met MRT. In de eerste plaats door het werken met kinderen, maar ook door het geven van vele cursussen.

Elke bijeenkomst van de bovenstaande MRT-groep was hij aanwezig om zijn bijdrage te leveren. Het sierde hem enorm dat hij als motivatie voor zijn aanwezigheid opgaf, dat hij ongetwijfeld ook weer wat zou kunnen leren van de andere aanwezigen. Een meester die leert van zijn leerlingen. Onderwijs in optima forma.

Naast deze open lerende instelling, gaf hij nog een andere zeer belangrijke basis aan voor zijn werkzaamheden en dus ook voor die van de werkgroep. Het ging hem er altijd om, dat de ontwikkeling van het kind erbij gebaat zou zijn en dat we al ons werk daarop dienden te richten. Dit doet denken aan de keer dat hij vertelde van een jongetje op de instelling waar hij werkte. Dat was ontzettend teleurgesteld in zijn omgeving en het leven had nauwelijks nog waarde voor hem. Paul vertelde trots dat het jongetje zich aan slechts twee personen weer een beetje begon te binden. Aan één van de groepsleiders en aan hem. De twinkeling die er toen in Paul zijn ogen verscheen, is onvergetelijk.

Paul Beenen, een bedreven en gedreven mens en MRT'er. We zijn dankbaar voor wat hij heeft betekend en zullen hem ongelooflijk missen.

Zijn collega's Ferrie van de Werf, Wil van Rijn, Jeanne Smits, Corina van Doodewaard, Wim van Gelder, Carien Michiels, Frank de Kok, Remo Mombarg, Bettie Kuipers en Joost Hes en het hoofdbestuur van de KVLO wensen de nabestaanden veel kracht om dit verlies te dragen.

AFDELINGEN/AGENDA

AFDELINGEN

DE NOORDER

Adres secretariaat

Jannet Tjeerdsma
Lange Hout 1
9408 DA Assen

OOST-BRABANT

Nieuw bestuurslid

Ronald Keurentjes, Gagel 42, 5052 CR
Goirle, tel.: 013 534 5844,
e-mail: r.keurentjes@kempel.nl

DELFT

Nieuw e-mailadres

Coen Heysteeg, e-mail:
coenraad2001@yahoo.com

HAARLEM

Eindejaarsactiviteit

Datum: zaterdag 2 juli
Plaats: strand van IJmuiderslag, links van
strandtent Beachinn
Tijd: 14.00 uur is de start van een paar uur
strandsporten zoals beachvolleybal, beach-
soccer, ultimate Frisbee en flagfootball
Tevens worden er twee clinics gegeven
Bodyboarden en Vliegeren. Na het sporten
en de clinics is er een koud buffet.
Kosten: € 25,-
Verdere info: donkoehorst@kvlohaarlem.nl

AGENDA

Ledenbijeenkomst KVLO

Deze ledenbijeenkomst zal worden gehou-
den op 29 juni om 18.00 uur te Zeist op het
bureau van de KVLO. Zinzendorflaan5B
(achter het hoofdgebouw op nummer 9).

U wordt verzocht zich voor deze bijeenkomst
aan te melden via het e-mailadres
vas@kvlo.nl, onder vermelding van leden-
raadpleging CAO-HBO.

Reiskosten kunnen worden gedeclareerd op
basis van openbaar vervoer tweedeklas.
Voor broodjes wordt gezorgd

Club Extra

Symposium 'Club Extra onderzocht: gewikt,
gewogen en geweten'
Datum: 21 juni 2005
Tijd: 12.30 - 16.45 uur
Locatie: Calo, S-gebouw, Hogeschool
Windesheim Zwolle.
Informatie bij: f.van.de.geer@nebasnsg.nl

GALM (Groninger Actief Leven Model)

Actiever, sportiever in de provincie Utrecht!

GALM is een sportstimuleringsstrategie die ontwikkeld is door de afdeling Bewegingswetenschappen van de Universiteit Groningen en het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen. GALM heeft zich binnen enkele jaren bewezen als een beproefd en gewaardeerd programma, dat gebruik maakt van een heel gerichte, persoonlijke benadering om sportief niet-actieve ouderen van rond de zestig tot bewegen te stimuleren.

Inmiddels draaien er (vaak meerdere) GALM-projecten in veertien Utrechtse gemeenten. Dit jaar komen daar nog eens zes nieuwe gemeenten bij en ook in de volgende jaren zal dit aantal zich uitbreiden, onder andere door de breedtesport-impuls van het ministerie van VWS. Verheugend is ook het groeiend aantal lokale besturen dat structureel sport- en beweegbeleid voor 55-plussers ontwikkelt.

Er is daarom dringend behoefte aan deskundige leiding! Het begeleiden van GALM-groepen vraagt grote deskundigheid. Deze groep ouderen is niet actief en kent beperkte vaardigheden en mogelijkheden. Deelnemers aan GALM-bewegingsprogramma's zijn zeer verschillend als het gaat om motorische vaardigheden en bewegingservaring. GALM-trainers weten niet alleen veel van de doelgroep ouderen, maar ook van de diverse sporten en hun aanpassingen naar ouderen. In september 2005 start er in Amersfoort een basiscursus GALM-trainer. Tijdens de bijeenkomsten zal aandacht besteed worden aan het specifieke van de doelgroep en de vertaling naar de praktijk van het lesgeven.

Voor meer informatie zie de advertentie in dit blad.

Schakels-MBvO

Marjan Stam

Adviseur sport, bewegen en gezondheid
55+

Tel.: 030 275 3351

www.schakels.nl/mbvo

Doe de basiscursus GALM-trainer!

GALM is een populair bewegingsprogramma om niet-sportieve ouderen te stimuleren. Heb je een sport-onderwijsopleiding en vind je het leuk om met de doelgroep ouderen te werken, geef je dan op voor de basiscursus GALM-trainer! Na afloop van de cursus kun je gegarandeerd aan de slag bij een van de vele Utrechtse gemeenten die het programma aanbieden.

De basiscursus GALM-trainer gaat in op specifieke zaken rond het bewegen van ouderen, interactieve (sport)werkvormen, didactische vaardigheden en het opstellen van een lesprogramma. In totaal bestaat de cursus 22 uren, exclusief een korte praktijkstage. De kosten van de basiscursus GALM-trainer bedragen 175 euro.

Cursusdata zijn 10 en 17 september, 7 en 10 oktober en een terugkomdag op 10 december 2005
Locatie: Amersfoort

Geïnteresseerd? Geef je dan op bij Marjan Stam, 030-275 3351 of met het aanmeldingsformulier, te downloaden van www.schakels.nl/mbvo

Actiedag 14 september

De griffier van de Tweede Kamer heeft ons laten weten dat de wetsontwerpen tweede fase en onderbouw VO niet meer voor de zomer geagendeerd zullen worden. Woensdag 14 september is gekozen als actiedag met een grote demomaniëfestatie op Het Plein in Den Haag. Globaal programma: Sportdag (Mission Olympic, The City) met leerlingen, demonstraties van ALO-studenten van vijf academies, sprekers, overhandigen petitie en zwartboek aan Kamerleden, flyers uitdelen rond het plein door docenten LO. Via de actiepagina op www.kvlo.nl houden we u op de hoogte. U kunt de petitie hier ook downloaden.

Button GYM MOET

Door de button met de tekst GYM MOET te dragen brengt u de discussie en aandacht goed op gang. Het werkt echt! De kernboodschap is dat gymuren wettelijk verankerd moeten blijven. Als de scholen daar vrij in mogen zijn, zal lichamelijke opvoeding als schoolvak snel afkalven. Via uw afdelingsbestuur of het bureau te Zeist kunt u buttons verkrijgen.

Medewerking Kwaliteitsonderzoek lichamelijke opvoeding

Veel collega's uit het voortgezet onderwijs zijn via een representatieve steekproef persoonlijk benaderd met de vraag een bijdrage te leveren aan het bij het W.J.H. Mulier Instituut lopende onderzoek naar de kwaliteit van de lichamelijke opvoeding in het BO en VO (zie: LO 2004, nr.1 en 12). We hopen dat de vragenlijst door velen ingevuld zal worden. Het betreft een deelonderzoek naar opvattingen, oordelen en ervaringen van leraren lichamelijke opvoeding in het VO. De resultaten

kunnen van grote betekenis zijn voor de toekomst van ons vak.

Steervolle voorjaarsvergadering Delft

De voorjaarsvergadering die op 20 mei plaatsvond in de prachtige ambiance van de Waalse Kerk te Delft was zinvol, sfeervol en feestelijk. Dankzij de Delftse KVLO-kussentjes was het goed zitten op de houten kerkbanken. Tijdens de huishoudelijke vergadering waren ruim 80 afgevaardigden aanwezig en heeft besluitvorming plaatsgevonden over registratie, regionalisatie en ondersteunend lidmaatschap. De lunch vond plaats in restaurant 'de Prinsenkelder'. Het middagprogramma was boeiend. Paul de Knop onthutste menigeen met cijfers over de snelle toename van obesitas. Wethouder Rensen liet helder zien dat een geïntegreerde aanpak van School en Sport, zoals men in die Delft hanteert, noodzakelijk is om succesvol te zijn. Harry Stegeman ging in debat met Jan Rijpstra en Gert van Driel over de noodzaak van een wettelijke urenbasis voor LO. Notulen en foto's verschijnen in LO 8.

Erelid Jan Rijpstra

Jan Rijpstra ontving tijdens de voorjaarsvergadering vanwege zijn grote inzet en verdiensten als Kamerlid voor de lichamelijke opvoeding in Nederland het erelidmaatschap van de KVLO. Met het indienen van diverse moties stond lichamelijke opvoeding voortdurend op de kaart, is de bevoegdheidsregeling voor het basisonderwijs aangescherpt en heeft de Kamer zich in december 2004 positief uitgesproken over drie uur LO voor alle leerplichtige leerlingen in Nederland. Jan Rijpstra heeft aangegeven zich ook in de toekomst voor de lichamelijke opvoe-

ding te willen blijven inzetten.

Erepenning Rob van Haasteren

Collega Rob van Haasteren, bijna 30 jaar voorzitter van de afdeling Delft, ontving vanwege zijn niet aflatende inzet voor het vakonderwijs in Delft en tot zijn grote verrassing tijdens de voorjaarsvergadering de erepenning van de KVLO.

Mission Olympic

Op vrijdag 3 juni vond in het Olympisch Stadion de derde Mission Olympic School Final plaats. Deze mini-Olympiade voor middelbare scholieren vormt de finale van de KVLO schoolsporttoernooien. Dankzij samenwerking met NOC*NSF en Coca Cola kon deze spectaculaire dag plaatsvinden. Zo'n 4500 scholieren van 110 middelbare scholen streden in twaalf takken van sport op zestien verschillende locaties in Amsterdam om het Nederlands kampioenschap. Gastheer Jack van Gelder en Leontien van Moorsel heetten de deelnemers welkom en onderstreepten nog eens het belang van gym op school. Na een prachtige openingsceremonie met een presentatie van alle scholen op zelfgemaakte spandoeken opende Erica Terpstra de dag. Het werd een onvergetelijk sportfeestje. In totaal waren 100.000 leerlingen betrokken bij deze scholencompetitie. Met veel dank aan de inzet van alle docenten op de scholen en aan Theo Boekhorst en Oscar Erken voor de organisatie.

Studiedag VO

De studiedag voortgezet onderwijs zal plaatsvinden op 25 januari 2006 op de ALO te Amsterdam. Het thema is 'Leiden en Begeleiden?'.

Stiller Sporten...? Het kan!

- Gehoorverlies
- Oorsuizen
- Hoofdpijn
- Vermoeidheid
- Stemp Problemen

zijn vaak een gevolg van lawaai en nagalm in de sportzaal waar u les geeft

Vraag ons om een vrijblijvend advies, geluidsmetingen en/of een oplossingsvoorstel.

Want uw gehoor moet nog een tijd mee!

Acour **Lawaaibestrijding b.v.**
Initiatiefnummer van www.Stille-Sportzaal.nl

Blezeveld 3
5531 BX Bladel
Tel.: 0497 - 387 005
Fax: 0497 - 387 528
info@acour.com
www.acour.com

IS DAT KIND:
OVERBEWEEGLIJK?
DRUK EN ONHANDIG?
'ACHTER' MET SCHRIJVEN?

DE OORZAAK KAN EEN
BEWEGINGSACHTERSTAND ZIJN.

Het CENTRUM VOOR M.R.T. in 's Hertogenbosch start in het schooljaar 2004/2005 tweemaal een oriëntatiecursus en één opleiding:

MOTORISCHE REMEDIAL TEACHING

Beide cursussen zijn bestemd voor eenieder, die beroepsmatig belangstelling heeft voor Motorische Remedial Teaching. De oriëntatiecursus laat mensen kennis maken met deze problematiek bij kinderen en de opleiding is bedoeld voor diegenen, die MRT'er willen worden of MRT in hun beroep willen integreren.

De Oriëntatiecursus start in maart 2004 op woensdagavond en in september op dinsdagavond. De cursus is op 10 avonden. De kosten bedragen € 300,-

De Opleiding start in januari 2005 en duurt tot juli 2006. De opleiding vindt plaats op dinsdag; 6 hele dagen en dertig avonden. De kosten bedragen € 1.550,-

Als u ons belt of mailt krijgt u een inschrijffolder toegezonden.

CENTRUM VOOR MRT

Jeanne Smits

Postbus 1727 - 5200 BT 's Hertogenbosch

Telefoon 073 - 6137569

e-mail jeanne_smits@hotmail.com

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

De nieuwste generatie zaalscheidingen

Trenomat Acoustic®

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in alle zaal delen door nieuw akoestisch wandmateriaal
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties

De Graaf en van Stijn B.V.
Postbus 32
2420 AA Nieuwkoop
Tel (0172) 57 97 20
Fax (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

TRENOMAT
WANDEN - SCHEIDINGSWANDEN

ZWERFSPORT OUTDOOR

LET OP: Voor al uw sportieve werkweken

**Nieuwland
Koksboer**

Back to nature

Ervaar de stilte van de natuur vanaf ons tentenkamp in de Franse Ardennen en Duitse Elbe. Eenige outdoor activiteiten als abakken, kano- en roeivaren, veldwandelen, toekoken, bivak en volop kampeervuur bouwen: perfecte samenwerkingsvormen!

**Pontgijt
Ardennen
Alpen
Verdon
Ardèche**

Living survival, 2de fase en cultuur

Het grootste aanbod van groepshuizen en bungalowparken bieden wij in Belgische Ardennen. Locaties in het Ourthe- en Amblèveval. Tal van mogelijkheden voor culturele excursies.

**Elbe
Dolomieten
Gardone**

Outdoor Xtreme

De outdoor activiteiten in poorten zin van het woord beloven de leerlingen in Italiaanse Dolomieten en Franse Alpen: canyoning, rafting, via ferrata, hydrosped, tubing en kayak.

Gardone - Dolomieten - Elbe - Ourthe - Amblève - Ardennen - Overijssel

www.zwerfportal.nl - info@zwerfportal.nl - Tel 023-4650070 Fax 023-4650070

BASISDOCUMENT PRODUCTEN

*Mét welke vaardigheden in de
lessen bewegingsonderwijs op de
basisschool leren en welke
kwaliteit streven we daarbij na?*

Jan Luiting Fonds

Stichting en publicatiefonds van de
Koninklijke Vereniging van Leraren
Uitkomstige Opleiding (K.V.L.O.)
Bosweg 2, 3705 CE Zalt
Bommel, Nederland
Tel: 050-412810 E-mail: jlf@kvo.nl
Internet: www.jankluisfonds.nl

N I E U W

BELEVES

DIGITAAL LEERLINGVOLGSYSTEEM

Beleves is een gebruiksvriendelijk digitaal leerlingvolgsysteem, gebaseerd op de leerlijnen en tussendoelen uit het *Europees Kennis Belevingsonderwijs*.

Door gericht te kijken kan er gestructureerd en planmatig gewerkt worden aan de bewegingsontwikkeling van kinderen. De tussendoelen maken het mogelijk de vorderingen van individuele leerlingen te observeren. Op basis van die observaties kan leerhulp geboden worden en kunnen bewegingsaanpakken aangepast worden. Dit digitale leerlingvolgsysteem heeft veel toepassingsmogelijkheden, waaronder overzichten per leerling en per groep, het berekenen van gemiddelde scores en een snel overzicht van de bewegingsmatige leerlingen.

ISBN 90 72335 40 6, € 49,90

BELEVES LEERLINGVOLGSYSTEEM BEWEGINGSONDERWIJS

met een
digitaal
volgsysteem
voor
bewegingsonderwijs

Jan Luiting Fonds

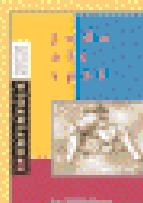
PRAKTIJK REEKS

SPORTIMPULS

Judo als spel Jan Middelkamp

ISBN 90 72335 17 1 € 11,50

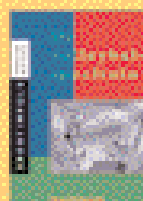
Gebruiksvriendelijk praktijkboek dat een brug slaat tussen jeugdjudo en bewegingsonderwijs op basis van een spel- en kindgerichte visie. In samenwerking met de Judo Bond Nederland.

De volleybalspeeltuin Kees Yrieswijk

ISBN 90 72335 20 1 € 11,50

Aantrekkelijke volleybalspeelsituaties voor bewegingsonderwijs en jeugdvolleybal met veel zaalvloergronden en de introductie van het T-net. In samenwerking met de Nederlandse Volleybal Bond.

Zwemmen na het zwemABC Eric Pardon

ISBN 90 72335 33 3 € 14,90

Vernieuwend praktijkboek voor bewegingsonderwijs en jeugdzwemmen vanuit vijf verschillende verschnijpingsvormen van zwemmen. In samenwerking met de Koninklijke Nederlandse Zwembond.

Golf als jeugdsport Roel Timmermans

ISBN 90 72335 24 4 € 11,50

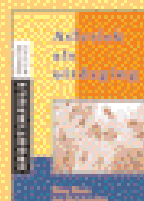
Rijk geïllustreerd boek dat achtergrondinformatie, basisprincipes en veel praktijk-situaties biedt om golf bij jeugd te introduceren. In samenwerking met de Nederlandse Golf Federatie.

Atletiek als uitdaging Diny Bom en Jan Vermeulen

ISBN 90 72335 28 7 € 11,50

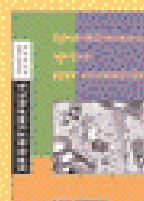
Ideeenrijk praktijkboek voor bewegingsonderwijs en jeugdathletiek vanuit een speels-prestatieve benadering. In samenwerking met de Koninklijke Nederlandse Atletiek Unie.

Sportklimmen, spelen met evenwicht Frans Melskens

ISBN 90 72335 34 1 € 14,90

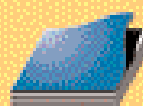
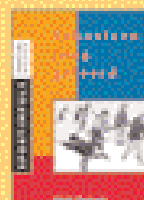
Veilige en uitnodigende sportklimsituaties voor bewegingsonderwijs en klimsport met veel aandacht voor techniek, tactiek en spelvormen. In samenwerking met de Nederlandse Klim- en Bergsport Vereniging.

Schaatsen jong geleerd Henk Gemser

ISBN 90 72335 37 6 € 11,50

Toegankelijk praktijkboek voor bewegingsonderwijs en schaatsport met basisinformatie over leren schaatsen en talrijke oefen- en spelvormen. In samenwerking met de Koninklijke Nederlandsche Schaatsenrijders Bond.

Jan Luiting Fonds

www.janluitingfonds.nl